

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Ivana Vanická

INSTITUCIONÁLNÍ ROZHODČÍ ŘÍZENÍ

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: **Prof. JUDr. Květoslav Růžička, CSc.**

Katedra: **Katedra obchodního práva**

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): **6.12.2010**

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 6.12.2010

Ivana Vanická

Poděkování

Děkuji panu Prof. Květoslavovi Růžičkovi za jeho ochotu, spolupráci a cenné rady, které mi poskytl při psaní této diplomové práce.

Děkuji své rodině a přátelům za velkou podporu a toleranci nejen při psaní této diplomové práce, ale po celou dobu mého studia.

Obsah

Úvod.....	1
1. Historický vývoj rozhodčího řízení.....	4
2. Soudobé vymezení rozhodčího řízení.....	6
2.1 Pojem rozhodčího řízení.....	6
2.2 Druhy rozhodčího řízení.....	7
2.2.1 <i>Rozhodčí řízení ad hoc vs. Rozhodčí řízení institucionální</i>	7
2.2.2 <i>Rozhodčí řízení vnitrostátní vs. Rozhodčí řízení mezinárodní</i>	10
2.2.3 <i>Rozhodčí řízení obecné vs. Rozhodčí řízení speciální</i>	11
2.3 Principy rozhodčího řízení.....	12
2.3.1 <i>Princip autonomie vůle stran</i>	12
2.3.2 <i>Princip rovnosti</i>	12
2.3.3 <i>Princip jednoinstančnosti</i>	12
2.3.4 <i>Princip neveřejnosti a povinnost mlčenlivosti</i>	13
3. Předpoklady rozhodčího řízení.....	16
3.1 Arbitrabilita	16
3.1.1 <i>Arbitrabilita podle českého práva</i>	17
3.1.2 <i>Arbitrabilita podle anglického práva</i>	18
3.2 Rozhodčí smlouva	19
3.2.1 <i>Typy</i>	19
3.2.2 <i>Obsah</i>	20
3.2.3 <i>Forma</i>	22
3.2.4 <i>Vztah rozhodčí smlouvy a smlouvy hlavní</i>	24

4. Komparace právní úpravy rozhodčího řízení v České republice a v Anglii	26
4.1 Předpoklady rozhodčího řízení	27
4.2 Osoba rozhodce	29
4.3 Práva a povinnosti rozhodců	30
4.4 Práva a povinnosti stran.....	36
4.5 Pravomoc soudů ve vztahu k rozhodčímu řízení	38
5. Komparace pravidel rozhodčího řádu Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky a rozhodčího řádu Mezinárodního rozhodčího soudu v Londýně.....	42
5.1 Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky – úvodní charakteristika	42
5.2 Mezinárodní rozhodčí soud v Londýně – úvodní charakteristika	44
5.3 Zahájení řízení	45
5.4 Rozhodci	47
5.5 Projednání sporu	50
5.6 Rozhodnutí	54
Závěr	56
SEZNAM ZKRATEK	I
SEZNAM LITERATURY	II
1. Monografie	II
2. Články.....	III
3. Zákony.....	V
4. Internetové zdroje	V
ABSTRAKT.....	VI
ABSTRACT.....	VII

Úvod

Je obecně známo, že lidstvo se potýká s nejrůznějšími spory již od počátku své existence. Právní spory vždy bylo možné řešit dvěma základními způsoby: buď se samotné strany sporu dohodly na řešení a spor si vyřešily samy, nebo se obrátily na nezaujatou osobu, aby jejich spor rozhodla za ně.¹ Pokud jde o druhý způsob, pak se stranám nabízela a stále nabízí osoba soudce rozhodující v soudním řízení nebo osoba rozhodce rozhodující v rozhodčím řízení.

Ačkoliv je rozhodčí řízení institut existující již po staletí, k výraznému nárůstu jeho využívání došlo až v posledních několika desítkách let, a to především v oblasti mezinárodního obchodu, kde se rozhodčí řízení stalo hlavní metodou řešení sporů.² Uvádí se, že více než 90% mezinárodních obchodních smluv obsahuje rozhodčí doložku.³ V současné době se rozhodčí řízení těší oblibě nejenom v obchodních kruzích, ale také u široké veřejnosti. Vysoká přízeň rozhodčího řízení je způsobena mimo jiné přetížením obecných soudů a s tím souvisejícími dlouhotrvajícími soudními procesy.⁴

Tématem této diplomové práce je institucionální rozhodčí řízení, ve kterém se dle názoru autorky spojují výhody obecného soudního řízení (tj. zajištění administrativních a organizačních záležitostí, garance vydání respektovaného rozhodnutí) a klasického ad hoc rozhodčího řízení (tj. rychlost, neformálnost a nižší finanční náročnost). Důvodem výběru tohoto tématu je výše uvedená vysoká přízeň rozhodčího řízení obecně a velký potenciál, který autorka spatřuje v institucionálním rozhodčím řízení. Autorka předpokládá, že popularita a rozhodčího řízení bude trvat

¹ RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. Plzeň: A. Čeněk, 2005. s. 13.

² BLACKABY, N., PARTASIDES, C., REDFERN, A., HUNTER, M. *Redfern and Hunter on International Arbitration*, New York: Oxford University Press, 2009. s. 1.

³ VOLCKART, O., MANGELS, A. Are the Roots of the Modern Lex Mercatoria Really Medieval?, *Southern Economic Journal* 1999, Vol. 65, No. 3, s. 432.

⁴ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008. s. 11.

i nadále, a že v praxi se s řešením sporů v rozhodčím řízení budeme setkávat stále častěji.

V rámci zadaného tématu se autorka rozhodla zaměřit svou pozornost na právní úpravu institucionálního rozhodčího řízení v České republice a v Anglii⁵. Česká republika byla zvolena z důvodu autorčina českého původu a studia českého právního řádu. Anglii autorka zvolila proto, že tato země patří mezi kolébky institucionálního rozhodčího řízení a může tak být zdrojem velmi cenných zkušeností týkajících se rozhodčího řízení.

V České republice existují tři stálé rozhodčí soudy – Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno (zřízen zákonem č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách), Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky (zřízen zákonem č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky) a Rozhodčí soud při Burze cenných papírů Praha (zřízen zákonem č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu). Komoditní a burzovní rozhodčí soud jsou specializovanými rozhodčími soudy. Tato diplomová práce se bude zabývat především obecným institucionálním rozhodčím řízením, proto bude pozornost věnována Rozhodčímu soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky (dále jen „*Rozhodčí soud v Praze*“).

Nejnámějším anglickým stálým rozhodčím soudem je Mezinárodní rozhodčí soud v Londýně (dále jen „*Rozhodčí soud v Londýně*“), který je po celém světě velmi uznávanou rozhodčí institucí s dlouhou tradicí; proto budou v této práci rozebírána rozhodčí pravidla právě této instituce.

Cílem této diplomové práce je vyhodnocení shodných a rozdílných bodů v zákonné úpravě rozhodčího řízení v České republice a v Anglii a také shodných a rozdílných bodů v pravidlech rozhodčího řádu Rozhodčího soudu v Praze a Rozhodčího soudu v Londýně. V důsledku různého právního vývoje obou zemí a vzhledem ke skutečnosti, že české právo patří do kontinentálního právního systému, zatímco anglické právo stojí v základech právního systému common law, autorka této

⁵ Právní systém Spojeného království Velké Británie a Severního Irska se skládá z právních řádů třech zemí, Anglie (včetně Walesu), Skotska a Severního Irska. Každá z těchto zemí má svou vlastní legislativu, a tudíž i odlišná pravidla pro rozhodčí řízení. Tato diplomová práce se zabývá pouze právním řádem Anglie.

diplomové práce očekává, že výsledky srovnání budou pozoruhodně odlišné. Pracovní metodou bude komparace doplněná o analýzu a deskripci.

První část této diplomové práce stručně popíše historický vývoj rozhodčího řízení. Následovat bude obecná charakteristika rozhodčího řízení, jejíž součástí bude vymezení pojmu rozhodčího řízení, kategorizace druhů a vysvětlení základních principů rozhodčího řízení. Ve třetí kapitole budou rozebrány dva základní předpoklady rozhodčího řízení, a sice arbitrabilita a rozhodčí smlouva, a zároveň bude provedeno srovnání právních úprav těchto dvou předpokladů tak, jak jsou zakotveny v českém a v anglickém právu.

Ve čtvrté kapitole této diplomové práce se bude autorka zabývat srovnáním základních prvků obsažených v právní úpravě rozhodčího řízení v České republice a v Anglii, a to zejména právní úpravy týkající se práv a povinností rozhodců, práv a povinností stran rozhodčího řízení a vztahu obecných a rozhodčích soudů.

Pátá kapitola této diplomové práce bude obsahovat komparaci pravidel regulujících průběh rozhodčího řízení a vydání rozhodnutí obsažených v Řádu pro mezinárodní spory Rozhodčího soudu v Praze s pravidly zakotvenými v rozhodčím řádu Rozhodčího soudu v Londýně.

V závěru bude provedeno vyhodnocení těchto srovnání.

Ačkoliv je jedním ze základních výhod rozhodčího řízení možnost stran zvolit si právo, které bude rozhodné pro rozhodnutí sporu, autorka se v této diplomové práci nebude zabývat záležitostmi určování práva rozhodného pro rozhodnutí sporu. Jde totiž o velmi rozsáhlou problematiku, která by sama o sobě jistě vydala na samostatnou diplomovou práci. Z rozsahových důvodů tedy autorka otázku práva rozhodného do této diplomové práce nezařadila.

1. Historický vývoj rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení není výdobytkem moderní doby, naopak jde o institut s dlouhou tradicí. Již u starověkých kmenů lze vysledovat arbitrážní způsob řešení sporů, kdy spor rozhodovala nezávislá, pro kmen významná osoba.⁶ Antické řecké právo umožňovalo uzavření smlouvy o rozsudím a římský Zákon dvanácti desek⁷ upravoval kromě soudce i funkci rozhodce, jehož úkolem bylo urovnávat neshody mezi stranami.⁸ Středověké právo věnovalo rozhodčímu řízení menší pozornost, naopak se soustředilo na judiciální řešení sporů; přesto ale můžeme pozorovat existenci rozhodčího řízení, zejména v obchodních sporech, již od 12. století.⁹ V 18. století dochází k většímu využívání arbitráže, vznikají první spolky a obchodní asociace, u kterých lze v rozhodčím řízení řešit obchodní a námořní spory. První mezinárodní instituce určená výlučně k řešení sporů v rozhodčím řízení byl rozhodčí soud zřízený roku 1923 při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži,¹⁰ který je dodnes velmi uznávaný. Dvacáté století přineslo největší rozvoj arbitráže. V dnešním globalizovaném světě jde o stále častěji využívanou metodu řešení sporů. Zejména v oblasti mezinárodního obchodu je v současné době rozhodčí doložka téměř standardním prvkem smluv, a to především proto, že arbitráž poskytuje stranám možnost zvolit si neutrální fórum a neutrální rozhodce namísto ponechání sporu k rozhodnutí národnímu soudu, který může být cizozemskou stranou vnímán jako zaujatý.¹¹

Na českém území sahají kořeny rozhodčího řízení do 13. století.¹² Ve středověku bylo rozhodčí řízení užíváno méně, k většímu využívání a rozvoji dochází od poloviny

⁶ RŮŽIČKA, K. *Mezinárodní obchodní arbitráž*. Praha: Prospektum, 1997. s. 18.

⁷ *Lex duodecim tabularum*, kodifikace římského práva z poloviny 5. století př. n. l.

⁸ RŮŽIČKA, K. *Mezinárodní obchodní arbitráž*. Praha: Prospektum, 1997. s. 19.

⁹ SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I. *Rozhodčí řízení: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. s. 13.

¹⁰ International Chamber of Commerce: What is ICC? History of the International Chamber of Commerce. [online] [cit. 2010-17-04]. Dostupné z URL: www.iccwbo.org/id93/index.html.

¹¹ Bühring-Uhle, C. *Arbitration and Mediation in Internatioanl Business*. Hague: Kluwer Law International, 1996. s. 42.

¹² SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I. *Rozhodčí řízení: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. s. 13.

19. století.¹³ V roce 1985 byl přijat civilní řád soudní (zákon č. 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních), který obsahoval úpravu rozhodčího řízení.¹⁴ V roce 1963 se rozhodčí řízení vyčlenilo z normy upravující civilní řízení a byl přijat samostatný zákon č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a o výkonu rozhodčích nálezů. Nadále však bylo možné uzavírat rozhodčí smlouvy a konat rozhodčí řízení pouze v právních vztazích týkajících se mezinárodního obchodního styku.¹⁵ Tato situace byla změněna až v roce 1994, kdy byl přijat zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, který je obecnou úpravou a umožňuje v rozhodčím řízení řešit mezinárodní i vnitrostátní spory.

Kořeny rozhodčího řízení v Anglii sahají do 15. století, kdy došlo k rozvoji arbitráže v důsledku neschopnosti soudů řešit efektivně spory vznikající z mezinárodních obchodních styků.¹⁶ Za rozvojem rozhodčího řízení tak stáli sami obchodníci. Pravomoci rozhodců rostly až do poloviny 17. století, kdy soudy začaly aplikovat stále větší kontrolu nad rozhodčím řízením.¹⁷ Situace došla tak daleko, že Anglie začala být kritizována pro přílišnou intervenci soudů do rozhodčího řízení a narůstaly obavy, že Londýn přestane být světovým centrem rozhodčího řízení. Proto byl v roce 1996 přijat nový zákon o rozhodčím řízení, který významně omezuje pravomoci soudů ve vztahu k rozhodčímu řízení.¹⁸

¹³ RŮŽIČKA, K. *Mezinárodní obchodní arbitráž*. Praha: Prospektum, 1997. s. 20.

¹⁴ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.

¹⁵ RŮŽIČKA, K. *Mezinárodní obchodní arbitráž*. Praha: Prospektum, 1997. s. 20.

¹⁶ TWEEDDALE, A., TWEEDDALE, K. *Arbitration of Commercial Disputes, International and English Law and Practice*. New York: Oxford University Press, 2005. s. 478.

¹⁷ *ibid.* s. 480.

¹⁸ *ibid.* s. 489.

2. Soudobé vymezení rozhodčího řízení

2.1 Pojem rozhodčího řízení

Obecná, univerzálně platná definice rozhodčího řízení neexistuje.¹⁹ V jednotlivých právních řádech je rozhodčí řízení upraveno odlišnými právními normami a vykonáváno různými způsoby, čímž může docházet k odlišnostem v chápání a výkladu rozhodčího řízení. Nicméně, v základních rysech se jednotlivá pojetí rozhodčího řízení neodlišují. Všechna obsahují klíčovou charakteristiku arbitráže jakožto metody, která řeší existující spor pomocí závazného rozhodnutí soukromé neutrální osoby.²⁰

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (dále jen „ZRŘ“ nebo „Český zákon o rozhodčím řízení“) legální definici rozhodčího řízení neobsahuje. Objasnění tohoto pojmu je tak ponecháno právní vědě. Dle české právní teorie se rozhodčím řízením rozumí takový způsob řešení sporů, v němž se strany sporu dohodnou, že jej předloží k projednání a závaznému rozhodnutí jimi zvolené jedné nebo více soukromých osob nebo nestátní rozhodčí instituci.²¹ Z této definice vyplývají dva základní znaky rozhodčího řízení: soukromoprávní povaha celého procesu, kdy je rozhodování určitých sporů přeneseno ze soudů na soukromé fyzické nebo právnické osoby, a závaznost rozhodčího nálezu, který je dle ustanovení § 28 odst. 2 ZRŘ soudně vykonatelný, má tedy stejné účinky jako soudní rozhodnutí.

Rozhodčí řízení je vedle negociace a mediace jedním ze základních způsobů mimosoudního řešení sporů. Od negociace a mediace se odlišuje právě závazností rozhodčího nálezu a větší formálností řízení.²² Výsledkem negociace a mediace může

¹⁹ TWEEDDALE, A., TWEEDDALE, K. *Arbitration of Commercial Disputes*, International and English Law and Practice. New York: Oxford University Press, 2005. s. 33.

²⁰ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2.vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008. s. 42.

²¹ RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. Plzeň: A. Čeněk, 2005. s. 19.

²² WANG, M. Are Alternative Dispute Resolution Methods Superior to Litigation in Resolving Disputes in International Commerce? *Arbitration International*, 2000, Vol. 16, No. 2, s. 192.

být pouze takové ujednání, na kterém se strany sporu dohodnou, kdežto arbitrážní nález je rozhodnutím třetí osoby, arbitra, a strany jsou povinny ho akceptovat.

Prvkem, který odlišuje rozhodčí řízení od soudního řešení sporů, je požadavek existence platné rozhodčí dohody. Právo obrátit se na soud žalobou je jednou ze základních charakteristik právního státu a je dáno všem bez dalšího. Možnost řešit spor v rozhodčím řízení však automaticky dána není; strany ji mohou využít pouze, pokud se na této metodě řešení sporů dohodnou (ať už ve formě samostatné rozhodčí smlouvy, rozhodčí doložky či smlouvy o rozhodci ad hoc).

2.2 Druhy rozhodčího řízení

2.2.1 Rozhodčí řízení ad hoc vs. Rozhodčí řízení institucionální

O rozhodčím řízení ad hoc mluvíme tehdy, jestliže řízení probíhá podle pravidel, na kterých se dohodly buď přímo samy strany sporu, nebo je určil stranami zvolený rozhodce či rozhodčí tribunál.²³

Velkou předností ad hoc arbitráže je flexibilita spočívající v tom, že pravidla, podle kterých bude řízení probíhat a na základě kterých dojde k rozhodnutí, lze uzpůsobit potřebám stran a okolnostem daného sporu. Ovšem pokud spolu sporné strany nedokážou spolupracovat a dohodnout se na osobách rozhodců, pak pro ně rozhodčí řízení ad hoc není vhodnou volbou. V případě, že jedna ze stran odmítá jmenovat rozhodce a strany nemají dopředu dohodnutá procesní pravidla, není nikdo, kdo by mohl rozhodnout o tom, jakým způsobem bude nastalá situace řešena.²⁴ Pak je třeba obrátit se na soud v místě sídla arbitráže, který obvykle jmenuje rozhodce nebo rozhodčí tribunál.²⁵ Podáním návrhu soudu na jmenování rozhodce však dojde ke zdržení celého rozhodovacího procesu a rozhodčí řízení tak ztratí svou důležitou výhodu oproti soudnímu řízení, tedy rychlost rozhodování.

²³ BLACKABY, N., PARTASIDES, C., REDFERN, A., HUNTER, M. *Redfern and Hunter on International Arbitration*, New York: Oxford University Press, 2009. s. 54.

²⁴ *ibid.*

²⁵ TWEEDDALE, A., TWEEDDALE, K. *Arbitration of Commercial Disputes, International and English Law and Practice*. New York: Oxford University Press, 2005. s. 89.

Při sjednávání pravidel, dle kterých bude v rozhodčím řízení rozhodováno, je třeba postupovat velmi pečlivě, aby nedošlo k opomenutí některých důležitých prvků, bez kterých by rozhodování bylo komplikované, někdy až nemožné. Toto riziko lze zmírnit tím, že strany použijí některá z již zavedených pravidel pro rozhodčí řízení ad hoc. Například si mohou zvolit Rozhodčí pravidla Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo²⁶ (dále jen „Rozhodčí pravidla UNCITRAL“), která byla přijata Komisí OSN pro mezinárodní obchodní právo v prosinci 1979, nebo si mohou zvolit rozhodčí pravidla některého ze stálých rozhodčích soudů, aniž by se podrobily jeho pravomoci.

Pokud se strany podrobí pravomoci některého stálého rozhodčího soudu, jde o rozhodčí řízení institucionální, které probíhá pod záštitou stranami zvoleného stálého rozhodčího soudu, podle jeho vlastních pravidel řízení.²⁷ Po celém světě existuje mnoho stálých rozhodčích soudů. Mezi nejvýznamnější patří například rozhodčí soud při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži (ICC), Mezinárodní rozhodčí soud v Londýně (LCIA), Rozhodčí institut při obchodní komoře ve Stockholmu, Americká arbitrážní asociace v New Yorku (AAA) či Mezinárodní rozhodčí centrum v Hong Kongu (HKIAC).

Institucionální rozhodčí řízení nemá tak dlouhou historii jako ad hoc řízení, začalo se rozvíjet až na přelomu 19. a 20. století.²⁸ V současné době jsou stálé rozhodčí soudy velmi populární a vyhledávané instituce. Jejich významnou předností je, že stranám nabízejí odborníky vytvořená a v praxi ověřená pravidla řízení včetně způsobu volby rozhodčího tribunálu.²⁹ Strany sporu se tudíž mohou spolehnout na to, že jejich řízení proběhne bez komplikací způsobených nedokonalými rozhodčími pravidly, která neposkytují řešení pro různorodé situace, které mohou v rozhodčím řízení nastat. Prvkem zvyšujícím bezproblémovost rozhodčího řízení je také to, že stálé rozhodčí soudy obvykle mají své seznamy rozhodců, ze kterých jsou následně vybráni konkrétní jednotlivci pro rozhodování daného sporu. Vzhledem k tomu, že stálé rozhodčí soudy zapisují na tyto seznamy jen ty rozhodce, kteří splňují určitá kritéria, garantují tak

²⁶ OSN: Rozhodčí pravidla UNCITRAL (1976, ve znění z roku 2010). [online] [cit. 2010-17-10]. Dostupné z URL: www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/arb-rules-revised/arb-rules-revised-2010-e.pdf.

²⁷ BLACKABY, N., PARTASIDES, C., REDFERN, A., HUNTER, M. *Redfern and Hunter on International Arbitration*, New York: Oxford University Press, 2009. s. 54.

²⁸ BÜHRING-UHLE, C. *Arbitration and Mediation in International Business*. Hague: Kluwer Law International, 1996. s. 45

²⁹ *ibid.* s. 55.

stranám, že jejich spor bude rozhodován osobami dostatečně zkušenými a způsobilými pro výkon funkce rozhodce.³⁰ Stálé rozhodčí soudy rovněž poskytují administrativní zázemí, bez kterého se žádný rozhodovací proces neobejde. Strany ani rozhodci se tak nemusí zabývat doručováním písemností, zajišťováním prostor pro jednání, vyhotovováním zápisů z jednání ani dalšími organizačními věcmi a mohou se plně soustředit na podstatu sporu a jeho vyřešení. Dalším ulehčením pro strany je skutečnost, že stálý rozhodčí soud za ně vyřešil otázku výše odměn rozhodců. Tím, že si strany k řešení jejich sporu zvolí stálý rozhodčí soud, podřizují se tak jeho pravidlům a také sazebníku poplatků za řízení.³¹

Druhou stranou mince tohoto ulehčení je fakt, že strany nemají možnost upravit výši poplatků. Musí se jim podřít, pokud chtějí, aby daný stálý rozhodčí soud jejich spor rozhodl. Strany také musí počítat s tím, že náklady na rozhodčí řízení před stálým rozhodčím soudem jsou obvykle vyšší než náklady na rozhodčí řízení ad hoc, což je obecně považováno za nevýhodu institucionálního rozhodčího řízení.³² Kromě odměny rozhodců za rozřešení sporu je nutné zaplatit rovněž administrativní náklady stálého rozhodčího soudu, čímž se zvyšuje celková částka nákladů.

Za určitých okolností (zejména, pokud mají strany sporu bohaté zkušenosti s rozhodčím řízením) může být nevýhodou institucionálního rozhodčího řízení také to, že strany mají menší volnost sjednat a upravit rozhodčí pravidla tak, aby přesně vyhovovaly okolnostem jejich sporu. Nicméně, autorka této diplomové práce plně souhlasí s postojem Růžičky, že institucionální rozhodčí řízení minimalizuje rizika spojená s rozhodčím řízením ad hoc a zajišťuje adekvátní projednání sporu,³³ proto je obvykle pro smluvní strany výhodnější.

³⁰ RŮŽIČKA, K. Několik poznámek k rozhodčímu řízení v České republice, *Právní praxe v podnikání* 1996, č. 7-8. s. 15.

³¹ RŮŽIČKA, K. Několik poznámek k rozhodčímu řízení v České republice, *Právní praxe v podnikání* 1996, č. 7-8. s. 15.

³² BÜHRING-UHLE, C. *Arbitration and Mediation in International Business*. Hague: Kluwer Law International, 1996. s. 47.

³³ RŮŽIČKA, K. Několik poznámek k rozhodčímu řízení v České republice, *Právní praxe v podnikání* 1996, č. 7-8. s. 15.

2.2.2 Rozhodčí řízení vnitrostátní vs. Rozhodčí řízení mezinárodní

Rozhodčí řízení vnitrostátní je takové řízení, jehož prvky nepřesahují hranice jednoho státu. Čistě vnitrostátní arbitráž probíhá mezi stranami, které jsou příslušníky téhož státu, místo arbitráže je na území tohoto státu a arbitráž se řídí právním řádem daného státu. Například Řád Rozhodčího soudu v Praze pro vnitrostátní spory (dále jen „Řád pro vnitrostátní spory“) ve svém ustanovení § 1 odst. 3 vymezuje vnitrostátní spor jako spor, jehož všichni účastníci mají bydliště či sídlo na území České republiky, spor je rozhodován podle českého hmotného práva, veškeré procesní úkony jsou prováděny v českém jazyce, rozhodčí nález je vydán rovněž v českém jazyce a rozhodčí řízení se koná na území České republiky. Vnitrostátní rozhodčí řízení je využíváno zejména jednotlivci a drobnými podnikateli, jejichž „pole působnosti“ nedosahuje přeshraničních rozměrů. Vlivní obchodníci, velké (nadmárodní) společnosti, státní podniky a státy jsou obvyklými účastníky mezinárodních arbitráží.³⁴

Mezinárodnost rozhodčího řízení je obvykle dána předmětem sporu nebo odlišným státním občanstvím stran.³⁵ Nicméně, kritérium rozdílného státního občanství může být pro posouzení mezinárodnosti/vnitrostátnosti rozhodčího řízení zavádějící. Jak vyplývá z výše uvedeného vymezení vnitrostátního sporu, Rozhodčí soud v Praze ke státnímu občanství stran sporu vůbec nepřihlíží. Pokud jsou splněny všechny podmínky ustanovení § 1 odst. 3 Řádu pro vnitrostátní spory, jde pro účely rozhodčího řízení před Rozhodčím soudem v Praze vždy o vnitrostátní spor, a to i tehdy, když sporné strany mají odlišnou státní příslušnost. Naopak spor mezi stranami, které mají shodné státní občanství, bude považován za mezinárodní, když si v rozhodčí smlouvě sjednají například jiný jazyk řízení než český nebo když se domluví, že rozhodčí řízení bude probíhat v zahraničí.

Zejména v mezinárodních sporech se rozhodčímu řízení dostává značné popularity a preference před soudním řešením sporů. Důvodem je, jak již bylo zmíněno výše, neochota stran soudit se v cizím právním prostředí a určitá nedůvěra cizí strany

³⁴ BLACKABY, N., PARTASIDES, C., REDFERN, A., HUNTER, M. *Redfern and Hunter on International Arbitration*, New York: Oxford University Press, 2009. s. 8.

³⁵ BÜHRING-UHLE, C. *Arbitration and Mediation in International Business*. Hague: Kluwer Law International, 1996. s. 44.

v nezaujatost soudu domácí strany.³⁶ Pro strany je často mnohem přijatelnější dohodnout se na tom, že jejich spor budou řešit osoby nepocházející z domovského státu ani jedné strany. Ještě významnějším důvodem pro upřednostňování rozhodčího řízení je skutečnost, že rozhodčí nález je na rozdíl od soudního rozhodnutí díky existenci Úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů z roku 1958³⁷ (dále jen „*Newyorská úmluva*“) snadněji uznatelný a vykonatelný v zahraničí.

2.2.3 Rozhodčí řízení obecné vs. Rozhodčí řízení speciální

V obecném rozhodčím řízení mají rozhodci či rozhodčí tribunály pravomoc a působnost rozhodovat všechny druhy sporů, respektive spory ze všech právních a ekonomických oblastí.³⁸

Naproti tomu rozhodčí řízení speciální je úzce specializováno na konkrétní druhy sporů vyplývající z určité kategorie smluv či z určité oblasti ekonomického života společnosti. Můžeme se tak setkat například s námořními rozhodčími soudy (např. Londýnská námořní arbitrážní asociace LMAA), komoditními rozhodčími soudy (např. Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno), s rozhodčími soudy specializovanými na bankovníctví, na pojišťovnictví (např. Pojišťovací a zajišťovací arbitrážní společnost ARIAS) či na spory týkající se duševního vlastnictví (např. Arbitrážní a mediační centrum WIPO).

Speciální rozhodčí řízení probíhají podle specifických rozhodčích pravidel vytvořených přesně pro potřeby dané oblasti a ve funkci rozhodce zpravidla působí experti a znalci specializovaní na předmětnou oblast.³⁹ Z důvodu vysoké specifčnosti speciálních rozhodčích řízení a nemožnosti obsáhnout úplně vše se tato diplomová práce zabývá pouze obecným rozhodčím řízením, ve kterém je obvykle kladen větší důraz na znalosti právní než na odborné.

³⁶ HUNTER, M. *International Commercial Dispute Resolution: The Challenge of the Twenty-first Century*, *Arbitration International* 2000, Vol. 16 No. 4, s. 382.

³⁷ Vyhláška č. 74/1959 Sb., o Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů.

³⁸ RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. Plzeň: A. Čeněk, 2005. s. 29.

³⁹ HUNTER, M. *International Commercial Dispute Resolution: The Challenge of the Twenty-first Century*, *Arbitration International* 2000, Vol. 16 No. 4, s. 45.

2.3 Principy rozhodčího řízení

2.3.1 Princip autonomie vůle stran

Základním principem rozhodčího řízení je autonomie vůle stran.⁴⁰ Jak již bylo uvedeno výše, rozhodčí řízení se může konat pouze, pokud si její strany k vyřešení jejich sporu zvolí. Jenom strany mohou učinit rozhodnutí, zda spor předloží některé ze stálých rozhodčích institucí nebo zda si zvolí rozhodce či rozhodčí tribunál ad hoc. Strany se mohou dohodnout na místě arbitráže, jazyce jednání a na postupu, kterým mají rozhodci řízení vést. Dohoda stran o vedení řízení má přednost před ustanoveními zákonů upravujících rozhodčí řízení v jednotlivých státech. Strany také disponují předmětem řízení a jsou oprávněny činit návrhy a jiné úkony vůči rozhodci či rozhodčímu tribunálu.

2.3.2 Princip rovnosti

Autonomní vůle stran by nebyla efektivní bez dodržování dalšího principu, kterým je rovnost účastníků rozhodčího řízení. Strany řízení mají rovné postavení a rozhodce či rozhodčí tribunál musí zajistit, aby se jim dostalo stejné příležitosti k uplatnění jejich práv.⁴¹

2.3.3 Princip jednoinstančnosti

Dalším důležitým principem rozhodčího řízení je jednoinstančnost, která znamená, že vydaný rozhodčí náleží je konečný a nelze se proti němu odvolat.⁴² Zároveň z této zásady vyplývá, že při řešení sporu před rozhodci lze pravomocné rozhodnutí získat dříve, než při řešení sporu soudní cestou, která nabízí možnost podávat odvolání k vyšším instancím. Jednoinstančnost se tak významně podílí na celkové větší rychlosti rozhodování sporů před rozhodci oproti rozhodování před soudy. Tato rychlost je obecně uznávána za jednu z velkých výhod rozhodčího řízení.⁴³

⁴⁰ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2.vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008. s. 50.

⁴¹ SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I. *Rozhodčí řízení: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. s. 57.

⁴² RŮŽIČKA, K. Odvolání v rozhodčím řízení?, *Právní praxe v podnikání* 2000, č. 4, s. 11.

⁴³ např. zde RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. Plzeň: A. Čeněk, 2005. s. 27, nebo ROZEHNALOVÁ, N.

Nicméně, konečnost rozhodčího nálezu má i svá úskalí spočívající v potřebě pečlivě volit osoby rozhodců. Zde se promítá i princip autonomie vůle stran, kdy strany mají právo zvolit si libovolného rozhodce, ovšem zároveň na nich leží i veškerá odpovědnost za provedenou volbu. V případě, že zvolí rozhodce, kteří nebudou dostatečně kvalifikovaní a vydají nekvalitní rozhodčí nález, strany se nemohou domoci nápravy. Nutno dodat, že obecné soudy mají v určitých případech pravomoc zrušit vydaný rozhodčí nález.⁴⁴ Ovšem při výkonu této pravomoci soudy nepřezkoumávají rozhodčí nález po obsahové stránce. Ke zrušení nálezu může dojít pouze při porušení základních zásad zákonnosti spočívajících například v neexistenci rozhodčí smlouvy či v nesprávném složení rozhodčího soudu. Pouze výjimečně právní řády připouštějí možnost ujednat si v rozhodčí smlouvě přezkoumatelnost rozhodčího nálezu.⁴⁵ Takovou výjimkou je český právní řád, který v ustanovení § 27 ZRŘ stranám umožňuje „dohodnout v rozhodčí smlouvě, že rozhodčí nález může být k žádosti některé z nich nebo obou přezkoumán jinými rozhodci“.⁴⁶ Jde o pojistku, která stranám umožňuje vyhnout se výše nastíněným úskalím jednoinstančnosti. Zároveň tak však dochází k přiblížení arbitráže soudnímu procesu.

2.3.4 Princip neveřejnosti a povinnost mlčenlivosti

Tradičním a velmi významným principem arbitráže je neveřejnost řízení a povinnost mlčenlivosti rozhodců a protistran.⁴⁷ Jde o velice důležitý faktor, pro který si strany volí rozhodčí řízení k vyřešení jejich sporů.⁴⁸ Oproti soudnímu řízení, které je zásadně veřejné, se rozhodčího řízení účastní výhradně strany, tudíž nikdo třetí nemá přístup k informacím o sporu. Zejména ve sporech z obchodních smluv je neveřejnost a mlčenlivost klíčová, protože obchodníci nemají zájem na zveřejnění jejich

Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 2. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008. s. 42, nebo TWEEDDALE, A., TWEEDDALE, K. *Arbitration of Commercial Disputes, International and English Law and Practice*. New York: Oxford University Press, 2005. s. 39.

⁴⁴ BĚLOHLÁVEK, A. Druhá instance v rozhodčím řízení, *Právní zpravodaj* 2003, č. 6, s. 7.

⁴⁵ BĚLOHLÁVEK, A. Druhá instance v rozhodčím řízení, *Právní zpravodaj* 2003, č. 6, s. 5.

⁴⁶ Ustanovení § 27 ZRŘ.

⁴⁷ BLACKABY, N., PARTASIDES, C., REDFERN, A., HUNTER, M. *Redfern and Hunter on International Arbitration*, New York: Oxford University Press, 2009. s. 33.

⁴⁸ BAGNER, H. Confidentiality – A Fundamental Principle in International Commercial Arbitration?, *Journal of International Arbitration* 2001, Vol. 18, No. 2, s. 243.

obchodního tajemství či poškození obchodní pověsti v důsledku sporu (ke kterému může dojít například u sporu způsobeného platební neschopností smluvního partnera).

Nicméně, povinnost mlčenlivosti a nezveřejňování rozhodčích nálezů vede k nepředvídatelnému rozhodování rozhodčích soudů. Proto současný vývoj rozhodčího řízení ve světě směřuje k omezování principu mlčenlivosti, zejména pokud jde o spory, na jejichž výsledku má veřejnost zájem.⁴⁹ Nejvyšší soud Austrálie rozhodl v kauze *Esso Australia Resources Ltd v The Honourable Sidney James Plowman*⁵⁰, že povinnost mlčenlivosti není základním znakem arbitráže a popřel existenci implicitní povinnosti mlčenlivosti rozhodců. Ve Spojených státech amerických bylo ve sporu *United States v Panhandle Eastern Corp*⁵¹ vyhověno požadavku vlády USA, aby americká společnost Panhandle zveřejnila dokumenty z rozhodčího řízení mezi ní a alžírskou ropnou společností. Soud konstatoval neexistenci implicitní povinnosti mlčenlivosti. Taková povinnost může být založena pouze výslovným ujednáním stran v rozhodčí smlouvě.⁵² Demonstrací výše uvedeného trendu omezování povinnosti mlčenlivosti je Rozhodčí soud při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži, který v zájmu transparentnosti přistoupil k publikaci⁵³ jím vydaných rozhodčích nálezů.

Důvěrnost rozhodčího řízení, která je založena na povinnosti mlčenlivosti, však není neomezená. Tento princip se týká pouze rozhodčího řízení, proto ve chvíli, kdy jedna ze stran podá jakýkoliv, rozhodčími předpisy přípustný, návrh k obecnému soudu (například žádost o předběžné opatření nebo žádost o zajištění důkazního materiálu), podstata a okolnosti sporu se stanou dostupnými pro veřejnost v důsledku toho, že obecné soudní řízení je obvykle veřejné a soudní rozhodnutí je vyhlášováno vždy veřejně.

⁴⁹ BLACKABY, N., PARTASIDES, C., REDFERN, A., HUNTER, M. *Redfern and Hunter on International Arbitration*, New York: Oxford University Press, 2009. s. 138.

⁵⁰ *Esso Australia Resources Ltd and others v The Honourable Sidney James Plowman and others* (1995) 193 CLR 10.

⁵¹ *United States v Panhandle Eastern Corp et al* (D Del 1988) 118 FRD 346.

⁵² BHATIA, V., CANDLIN, CH., SHARMA, R. Confidentiality and integrity in international commercial arbitration practice, *Arbitration* 2009, Vol. 75, No. 1, s. 7.

⁵³ Databáze je přístupná online na URL: www.iccdri.com. [cit. 2010-20-10].

Strany rozhodčího řízení by si tedy měly být vědomy, že za určitých okolností může dojít ke zveřejnění informací ohledně jejich sporu; nicméně, obecně je rozhodčí řízení neveřejné a platí v něm povinnost mlčenlivosti.

3. Předpoklady rozhodčího řízení

K tomu, aby bylo možné pravomocně vyřešit spor v rozhodčím řízení, je nutné splnit dvě základní podmínky. První z nich je svolení právního řádu daného státu k řešení určitých druhů sporů v rozhodčím řízení. V moderních demokratických právních státech mají státem zřízené soudy monopol k rozhodování sporů a pouze stát může tento monopol omezit. V rozhodčím řízení tedy nelze řešit jakýkoliv spor, ale pouze spor arbitrabilní. Druhou podmínkou je dohoda stran o tom, že jejich spor bude řešen v rozhodčím řízení; tedy existence rozhodčí smlouvy. O obou těchto předpokladech bude pojednáno v této kapitole.

3.1 Arbitrabilita

Arbitrabilitou obecně rozumíme „*možnost a přípustnost nechat spor rozhodnout v rozhodčím řízení.*“⁵⁴ Jak již bylo uvedeno v kapitole 2.1, rozhodčí řízení je proces soukromoprávní povahy s veřejnoprávními důsledky, které spočívají v tom, že rozhodčí nález je státní mocí vykonatelné rozhodnutí. Právě pro soukromé postavení rozhodců jsou některé typy sporů z důvodu ochrany veřejného zájmu ponechávány ve výlučné pravomoci obecných soudů.⁵⁵

V mezinárodním společenství států neexistuje shodné pojetí arbitrability, každý stát si samostatně vymezuje, které záležitosti mohou být řešeny v rozhodčím řízení. Přes odlišné úpravy v jednotlivých zemích je však možné uvést dvě kategorie sporů, které obvykle nejsou arbitrabilní – zpravidla jde o řízení o trestných činech a o statusové záležitosti jednotlivců.⁵⁶ Naopak většina zemí umožňuje řešit v rozhodčím řízení velkou část sporů z obchodních smluv.⁵⁷ Další zobecnění a kategorizování je však velmi problematické. Vždy je třeba ověřit si arbitrabilitu ve

⁵⁴ KLEIN, B. Rozhodčí řízení a výkon rozhodčích nálezů v České republice, *Právní rádce* 1995, č. 8, s. 12.

⁵⁵ BLACKABY, N., PARTASIDES, C., REDFERN, A., HUNTER, M. *Redfern and Hunter on International Arbitration*, New York: Oxford University Press, 2009. s. 123.

⁵⁶ BLACKABY, N., PARTASIDES, C., REDFERN, A., HUNTER, M. *Redfern and Hunter on International Arbitration*, New York: Oxford University Press, 2009. s. 125.

⁵⁷ TWEEDDALE, A. TWEEDDALE, K. *Arbitration of Commercial Disputes, International and English Law and Practice*. New York: Oxford University Press, 2005. s. 111.

všech právních řádech relevantních ke sporu, který má být řešen v rozhodčím řízení. V případě vnitrostátního rozhodčího řízení je situace jednoduchá, stačí, že je rozhodčí řízení v konkrétní věci přípustné podle daného právního řádu; nicméně pokud jde o mezinárodní arbitráž, je třeba, aby byl spor arbitrabilní podle právního řádu státu, kterým se řídí rozhodčí smlouva, dále podle právního řádu státu, na jehož území se rozhodčí řízení koná, a také podle právního řádu státu, ve kterém bude rozhodčí nález vykonáván.⁵⁸ V opačném případě totiž může dojít k odepření uznání a výkonu rozhodčího nálezu. Podle článku V. 1. a) Newyorské úmluvy bude na žádost strany uznání a výkon nálezu odepřeno, jestliže nebyla rozhodčí dohoda platná podle právního řádu, jemuž ji strany podrobily, nebo podle právního řádu země, ve které byl nález vydán. V souladu s článkem V. 2. a) Newyorské úmluvy bude uznání a výkon rozhodčího nálezu odepřeno ex offo, pokud předmět sporu není arbitrabilní ve státě, kde má být nález uznán a vykonán. V těchto případech bude nakonec rozhodčí řízení bezvýsledné. Vždy je tedy nutné ověřit arbitrabilitu daného předmětu sporu v relevantních právních řádech, aby se předešlo zbytečnému vynakládání výdajů, času a energie na získání rozhodčího nálezu, který nakonec nebude možné vykonat.

3.1.1 Arbitrabilita podle českého práva

Česká právní úprava vymezuje arbitrabilní spory v ustanovení § 2 ZRŘ, který stranám umožňuje uzavřít rozhodčí smlouvu o majetkových sporech vzniklých mezi nimi, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu,⁵⁹ jestliže by strany mohly o předmětu sporu uzavřít smír.⁶⁰ České soudy mají podle ustanovení § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o.s.ř.“) pravomoc projednávat a rozhodovat spory vyplývající z občanskoprávních, pracovních, rodinných a obchodních vztahů; tedy rozhodci mohou rozhodovat pouze o sporech týkajících se těchto čtyřech oblastí práva. Smír lze podle ustanovení § 99 o.s.ř. uzavřít jen tehdy, připouští-li to povaha věci. Povaha věci uzavření smíru neumožňuje v řízeních zahájených z moci úřední, v řízení o osobním stavu a v řízeních ve věcech, o kterých

⁵⁸ BLACKABY, N., PARTASIDES, C., REDFERN, A., HUNTER, M. *Redfern and Hunter on International Arbitration*, New York: Oxford University Press, 2009. s. 124.

⁵⁹ Ustanovení § 2 odst. 1 ZRŘ.

⁶⁰ Ustanovení § 2 odst. 2 ZRŘ.

hmotné právo vůbec nepřipouští dohodu účastníků.⁶¹ Český zákon o rozhodčím řízení zároveň obsahuje i negativní vymezení arbitrability, když v ustanovení § 2 odst. 1 z rozhodčího řízení výslovně vylučuje spory vzniklé v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenční spory. Posouzení, zda je předmět sporu arbitrabilní, náleží podle ustanovení § 15 ZRŘ samotným rozhodcům. Rozhodci tedy mají pravomoc rozhodovat o své pravomoci. Jestliže usoudí, že nemají pravomoc rozhodovat daný spor, rozhodčí řízení usnesením zastaví.⁶² Pokud by došlo k vydání rozhodčího nálezu ve věci týkající se jakékoliv z oblastí, které Český zákon o rozhodčím řízení ponechává ve výlučné pravomoci obecných soudů, bylo by to důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu obecným soudem na návrh strany.⁶³

3.1.2 Arbitrabilita podle anglického práva

Základem pravomoci rozhodovat v rozhodčím řízení podle anglického zákona o rozhodčím řízení, Arbitration Act 1996 (dále jen „AA“ nebo „*Anglický zákon o rozhodčím řízení*“) je existence sporu, který má právní základ.⁶⁴ Dle ustanovení § 82 odst. 1 AA je za spor považována také jakákoliv neshoda. Musí však jít o právem regulovanou situaci, ne například o spor ze sázek.⁶⁵ Pokud jde o předměty sporů, které je možné řešit v rozhodčím řízení, úprava v AA se od českého předpisu odlišuje. Anglický zákon o rozhodčím řízení vyzdvihuje princip autonomie vůle stran a v ustanovení § 1 písm. b) AA říká, že strany si mohou svobodně sjednat způsob, jakým budou řešeny jejich spory. Dle ustanovení § 81 odst. 1 písm. a) AA však touto úpravou nejsou dotčena ustanovení jiných právních předpisů vymezujících záležitosti, které nelze řešit v rozhodčím řízení. Podle Anglického zákona o rozhodčím řízení tedy lze v rozhodčím řízení řešit jakýkoliv právní spor, pokud není jiným právním předpisem ponechán ve výlučné pravomoci obecných soudů. Obdobně jako v České republice tak také v Anglii patří mezi nearbitrovatelné záležitosti zejména věci týkající se

⁶¹ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2.vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 123 - 124.

⁶² Ustanovení § 15 odst.1 ZRŘ.

⁶³ Ustanovení § 31 písm. a) ZRŘ.

⁶⁴ Ustanovení § 1 písm. b) AA.

⁶⁵ TWEEDDALE, A. TWEEDDALE, K. *Arbitration of Commercial Disputes, International and English Law and Practice*. New York: Oxford University Press, 2005. s. 509.

trestněprávní odpovědnosti či statusové věci. Anglický zákon o rozhodčím řízení se však sám otázkou arbitrability nijak detailně nezabývá (na rozdíl od Českého zákona o rozhodčím řízení). Nutno dodat, že v posledních letech přistupují anglické soudy k rozhodčímu řízení přívětivěji a aplikují široký výklad ve prospěch arbitrability ohledně těch sporů, o nichž je uzavřena rozhodčí smlouva.⁶⁶

3.2 Rozhodčí smlouva

Rozhodčí smlouva představuje ujednání dvou nebo více stran, které souhlasí s tím, že spor, který mezi nimi v budoucnu vznikne nebo spor již existující bude rozhodován jedním nebo více rozhodci podle pravidel, na kterých se strany rozhodčí smlouvy dohodly, nebo stálým rozhodčím soudem.⁶⁷ Rozhodčí smlouva je základem pravomoci rozhodců projednat spor a vydat ve věci rozhodčí nález, jejím uzavřením dochází k derogaci pravomoci obecného soudu.⁶⁸

3.2.1 Typy

Rozlišujeme dva základní typy rozhodčích smluv: rozhodčí doložku a smlouvu o rozhodci. Rozhodčí doložka, která je častější⁶⁹ formou rozhodčí smlouvy, obsahuje závazek stran podřídit budoucí spory rozhodčímu řízení a je obvykle sjednávána při negociaci smlouvy hlavní, ze které mohou v budoucnu vzejít spory, a je tak její součástí.⁷⁰ Méně často se rozhodčí doložka vyskytuje v dodatcích smluv či v jiných vedlejších smlouvách, vždy je však součástí nějakého smluvního ujednání. Ustanovení § 2 odst. 3 písm. b) ZRŘ definuje rozhodčí doložku jako rozhodčí smlouvu týkající se všech sporů vzniklých v budoucnu z určitého právního vztahu nebo z vymezeného okruhu právních vztahů (tzv. neomezený kompromis). Naproti tomu smlouva

⁶⁶ Miles, W., Holloway, A., *England & Wales: International Arbitration*, [online] [cit.2010-31-10]. Dostupné na URL: www.cdr-news.com/component/content/article/256-england-a-wales-international-arbitration.

⁶⁷ RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. Plzeň: A. Čeněk, 2005. s. 36.

⁶⁸ RŮŽIČKA, K. Je rozhodčí smlouva základem rozhodčího řízení?, *Bulletin advokacie* 2005, č. 10, s. 52.

⁶⁹ FRIGNANI, A., *Drafting Arbitration Agreements*, *Arbitration International* 2008, Vol. 24, No. 4, s. 561.

⁷⁰ BLACKABY, N., PARTASIDES, C., REDFERN, A., HUNTER, M. *Redfern and Hunter on International Arbitration*, New York: Oxford University Press, 2009. s. 86.

o rozhodci je uzavírána jako samostatná smlouva ve chvíli, kdy již existuje spor z nějakého smluvního vztahu a strany takto vyjadřují vůli předložit daný spor k rozhodnutí ve smlouvě o rozhodci specifikovanému stálému rozhodčímu soudu nebo rozhodci či rozhodčímu tribunálu ad hoc. Dle ustanovení § 2 odst. 3 písm. a) ZRŘ se smlouvou o rozhodci rozumí rozhodčí smlouva týkající se jednotlivého již vzniklého sporu. Jak uvádí Růžička,⁷¹ v okamžiku, kdy již existuje spor mezi smluvními partnery, je jakákoliv dohoda často velmi problematická, proto se v praxi smlouva o rozhodci vyskytuje méně často než rozhodčí doložka.

Anglický zákon o rozhodčím řízení se od české právní úpravy nijak neliší. Ustanovení § 6 odst. 1 AA vymezuje rozhodčí smlouvu jako smlouvu, kterou jsou postoupeny existující nebo budoucí spory (smluvní i mimosmluvní) k vyřešení v rozhodčím řízení. Anglické právo tedy taktéž rozlišuje rozhodčí doložku a smlouvu o rozhodci jakožto dva typy rozhodčí smlouvy.

3.2.2 Obsah

Rozhodčí smlouva obsahuje všechny základní prvky rozhodčího řízení – strany v ní sjednávají, zda bude spor řešen arbitráží ad hoc či před stálým rozhodčím soudem, jaká budou pravidla řízení, kde se bude proces konat a především, které záležitosti se bude řízení týkat. Smlouva o rozhodci bude obvykle obsahovat konkrétnější ujednání, protože, jak je uvedeno výše, v době jejího sjednávání již strany vědí, jaký spor mezi nimi vznikl, a budou se snažit přizpůsobit rozhodčí řízení co nejvíce předmětu sporu.⁷² Arbitráži lze v rozhodčí smlouvě podrobit jakoukoliv věc spadající do kategorie arbitrabilních sporů vymezených v právních řádech států. Nic však stranám nebrání v tom, aby tuto objektivně vymezenou arbitrabilitu zúžily a dohodly se, že v rozhodčím řízení budou řešit užší okruh záležitostí. Smluvně zúžená přípustnost řešit spory

⁷¹ RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. Plzeň: A. Čeněk, 2005. s. 40.

⁷² BLACKABY, N., PARTASIDES, C., REDFERN, A., HUNTER, M. *Redfern and Hunter on International Arbitration*, New York: Oxford University Press, 2009. s. 121.

v rozhodčím řízení je označována jako subjektivní arbitrabilita,⁷³ která je projevem principu smluvní autonomie stran rozhodčího řízení (popsán v kapitole 2.3).

Pokud se strany rozhodnou pro řízení před stálým rozhodčím soudem, pak v rozhodčí smlouvě stačí provést volbu rozhodčího soudu, u kterého chtějí projednávat svou záležitost.⁷⁴ Celé řízení pak bude probíhat podle rozhodčích pravidel dané instituce. Situace je v takovém případě zjednodušena i tím, že stálé rozhodčí soudy na svých internetových stránkách obvykle uvádějí vzorové rozhodčí doložky, které mohou strany volně využít ve svých smlouvách.

Při volbě arbitráže ad hoc je na stranách, aby si sjednaly pravidla, podle kterých bude řízení probíhat. Ani Český zákon o rozhodčím řízení ani Anglický zákon o rozhodčím řízení neklade žádné speciální požadavky na obsah rozhodčí smlouvy. Anglický zákon o rozhodčím řízení zdůrazňuje princip autonomie stran při sjednávání pravidel řešení sporů, zároveň však tuto autonomii limituje prostředky ochrany veřejného zájmu⁷⁵ a svými kogentními ustanoveními, od kterých se strany nemohou odchýlit.⁷⁶ Ustanovení § 4 odst. 2 AA výslovně říká, že zbylá (tj. nekogentní) ustanovení zákona se uplatní pouze podpůrně v případě, že si strany v rozhodčí smlouvě nesjednaly vlastní úpravu. Český zákon o rozhodčím řízení také obsahuje celou řadu ustanovení, která se uplatní tehdy, pokud si strany nesjednaly něco jiného; vždy je však tento charakter nutno vyvodit z dikce jednotlivých ustanovení. Na rozdíl od Anglického zákona o rozhodčím řízení (který ve své Příloze č. 1 obsahuje výčet kogentních ustanovení), Český zákon o rozhodčím řízení neuvádí seznam pravidel, od kterých se smluvně odchýlit nelze. Strany si tak mohou sjednat libovolná pravidla přesně podle svých potřeb, pokud tím však nepřekračují kogentní ustanovení daného právního řádu. Zároveň by měly jednat obezřetně a sjednat taková pravidla, která rozhodcům umožní zdárně věc projednat a vydat rozhodčí nález bez zbytečných průtahů. V případě, že strany trvají na ad hoc rozhodčím řízení a nechtějí riskovat, že si sjednají pravidla řízení,

⁷³ BĚLOHLÁVEK, A. J., *Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 285.

⁷⁴ RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. Plzeň: A. Čeněk, 2005. s. 45.

⁷⁵ Ustanovení § 1 písm. b) AA.

⁷⁶ Ustanovení § 4 odst. 1 AA.

kteřá budou nedokonalá a budou způsobovat problémy při postupu v řízení, mohou využít rozhodčí pravidla některého stálého rozhodčího soudu, či Řád UNCITRAL pro ad hoc rozhodčí řízení.⁷⁷

3.2.3 Forma

Pokud jde o formu, většina právních řádů jednotlivých států umožňuje uzavřít rozhodčí smlouvu pouze písemně.⁷⁸ V signatářských státech Newyorské úmluvy je v mezinárodním rozhodčím řízení písemná rozhodčí smlouva požadována vždy, a to s ohledem na skutečnost, že smluvní státy Newyorské úmluvy se zavázaly vzájemně si uznávat a vykonávat rozhodčí nálezy vzešlé z rozhodčích řízení založených písemnou dohodou stran.⁷⁹ Článek II. 2. Newyorské úmluvy za písemnou dohodu považuje rozhodčí doložku, která je obsažena ve smlouvě, nebo rozhodčí smlouvu, která je podepsána stranami nebo obsažena ve výměně dopisů nebo telegramů. Z pohledu současného světa se toto vymezení jeví jako nedostačující, protože nepokřývá moderní způsoby komunikace, které lze považovat za písemné (např. email).

Úprava obsažená v Českém zákoně o rozhodčím řízení k platnosti rozhodčí smlouvy vyžaduje písemnou formu.⁸⁰ Ustanovení § 3 odst. 1 ZRŘ rozhodčí smlouvu považuje za písemnou i tehdy, je-li „*sjednána telegraficky, dálnopisem nebo elektronickými prostředky, jež umožňují zachycení jejich obsahu a určení osob, které rozhodčí smlouvu sjednaly*“.⁸¹ Jde tedy o novější úpravu beroucí v potaz moderní technologie. Přípustné je i uzavření rozhodčí smlouvy emailem, pokud se tak stane mezi osobami, které jsou určitelné (tedy které jsou např. vlastníky elektronického podpisu).

I přesto, že ustanovení § 3 odst. 1 ZRŘ požadující písemnost rozhodčí smlouvy je kogentní, Rozhodčí soud v Praze ve svém Řádu pro vnitrostátní spory i Řádu pro

⁷⁷ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2.vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 154.

⁷⁸ RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. Plzeň: A. Čeněk, 2005. s. 44.

⁷⁹ Článek II. 1. Newyorské úmluvy.

⁸⁰ Ustanovení § 3 odst. 1 ZRŘ.

⁸¹ Ustanovení § 3 odst. 1 ZRŘ.

mezinárodní spory⁸² přijímá pravomoc rozhodovat spory i pouze na základě „*písemných projevů stran v zahájeném rozhodčím řízení, ze kterých je patrná nepochybná vůle podřídit se pravomoci Rozhodčího soudu*“.⁸³ Rozhodčí soud tedy nevyžaduje písemnou rozhodčí smlouvu; stačí mu, když jedna strana k němu podá žalobu a druhá strana učiní písemnou formou takový krok, ze kterého je možno vyvodit, že souhlasí s pravomocí Rozhodčího soudu – například podá žalobní odpověď či jmenuje rozhodce.⁸⁴ Bělohlávek takové jednání charakterizuje jako „*potvrzení existence rozhodčí smlouvy*“.⁸⁵ Bělohlávek tuto konstrukci dovozuje z dikce ustanovení § 33 ZRŘ, dle kterého soud zamítne návrh na zrušení rozhodčího nálezu vydaného na základě rozhodčí smlouvy, která je neplatná, jestliže strana, která se domáhá zrušení rozhodčího nálezu, neuplatnila, ač mohla, námitku neplatnosti rozhodčí smlouvy v rozhodčím řízení. Nejde však o obecně přijímané pojetí. Rozehnalová trvá na písemnosti rozhodčí smlouvy a uvádí, že „*české právo nepřipouští konfirmaci ústní dohody*“.⁸⁶ Pokud jde o vnitrostátní spory, autorka této diplomové práce se ztotožňuje s výše uvedeným pojetím Bělohlávka. Autorka si je vědoma skutečnosti, že Český zákon o rozhodčím řízení výslovně podmiňuje platnost rozhodčí smlouvy písemností, avšak rozhodčí nález vzešlý z arbitráže, která nebyla založena platnou rozhodčí smlouvou, může být soudem zrušen jen tehdy, kdy strana v rozhodčím řízení namítla neplatnost rozhodčí smlouvy a i přesto byl onen nález vydán. Pokud strana nenamítne neplatnost rozhodčí smlouvy a přistupuje k rozhodčímu řízení aktivně, pak rozhodčí nález vydaný v tomto řízení nemůže být soudem zrušen pro nedostatek písemné formy rozhodčí smlouvy a je platný a vykonatelný stejně jako rozhodčí nález vydaný v řízení založeném písemnou rozhodčí smlouvou. Nicméně, autorka této práce se domnívá, že v případě mezinárodních rozhodčích řízení může ustanovení § 1 odst. 2 písm. c) Řádu pro mezinárodní spory činit problémy ve fázi uznávání a výkonu rozhodčího nálezu

⁸² Řád a Pravidla o nákladech rozhodčího řízení pro mezinárodní spory, účinný od 1.5. 002, úplné znění k 1.2.2007.

⁸³ Ustanovení § 1 odst. 2 písm. b) Řádu pro vnitrostátní spory, ustanovení § 1 odst. 2 písm. c) Řádu pro mezinárodní spory.

⁸⁴ RŮŽIČKA, K. Je rozhodčí smlouva základem rozhodčího řízení?, *Bulletin advokacie* 2005, č. 10, s. 53.

⁸⁵ BĚLOHLÁVEK, A. Vznik rozhodčí smlouvy a oprávnění rozhodců, *Právní zpravodaj* 2005, č. 7, s. 11.

⁸⁶ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2.vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 145.

vydaného českým Rozhodčím soudem v jiné zemi. Newyorská úmluva totiž výslovně váže smluvní státy k uznávání pouze písemných rozhodčích smluv (čl. II. odst. 1 Newyorské úmluvy) a umožňuje odpírat uznání a výkon rozhodčích nálezů vydaných na základě neplatné rozhodčí smlouvy. Newyorská úmluva neobsahuje žádný článek obsahově obdobný českému ustanovení § 33 ZRŘ, proto je autorka toho názoru, že § 1 odst. 2 písm. c) Řádu pro mezinárodní spory, vzhledem k riziku odepření uznání a výkonu rozhodčího nálezu, není vhodnou úpravou.

Požadavek písemné rozhodčí smlouvy je obsažen také v anglické právní úpravě. Ustanovení § 5 odst. 2 AA považuje rozhodčí smlouvu za písemnou, je-li vyhotovena v písemné podobě (zajímavostí je, že v takovém případě zákon nevyžaduje, aby byla smlouva podepsána), je-li vytvořena v rámci písemné komunikace stran (tím je umožněno sjednání rozhodčí smlouvy emailem) nebo pokud je doložena písemně. V případě písemného doložení existence rozhodčí smlouvy postačuje, aby takový záznam učinila třetí strana na základě zmocnění smluvních stran.⁸⁷ Za písemnou je považována i taková rozhodčí smlouva, která je obsažena v písemných podmínkách, na jejichž aplikaci se strany dohodnou i jinak než písemně.⁸⁸ Ve srovnání s Českým zákonem o rozhodčím řízení jde o širší vymezení podmínky písemnosti. V Anglii je navíc možné konat rozhodčí řízení i na základě ústní rozhodčí smlouvy, která není doložena písemně. Taková rozhodčí smlouva není dle ustanovení § 81 odst. 1 písm. b) AA neplatná, nespadá však pod úpravu Anglického zákona o rozhodčím řízení. Jde o smlouvu, která je vynutitelná pouze na základě anglického obyčejového práva soudních precedentů ('common law').⁸⁹

3.2.4 Vztah rozhodčí smlouvy a smlouvy hlavní

Co se týká vztahu rozhodčí smlouvy a smlouvy hlavní, ze které může vzniknout nebo již vznikl spor, rozhodčí smlouva je obvykle považována za oddělitelnou

⁸⁷ Ustanovení § 5 (4) AA.

⁸⁸ Ustanovení § 5 (3) AA.

⁸⁹ TWEEDDALE, A. TWEEDDALE, K. *Arbitration of Commercial Disputes, International and English Law and Practice*. New York: Oxford University Press, 2005. s. 509.

a existenčně nezávislou na hlavní smlouvě.⁹⁰ Jde v podstatě o dvě samostatné smlouvy, přičemž smlouva hlavní upravuje práva a závazky smluvních stran a smlouva rozhodčí se týká řešení sporů vzniklých ze smluvního vztahu stran. Výhodou principu samostatnosti rozhodčí smlouvy je to, že pokud se hlavní smlouva stane neplatnou, nicotnou nebo zanikne, neznamená to automatickou neplatnost, nicotnost nebo zánik rozhodčí smlouvy.⁹¹

Princip samostatnosti je uznáván jak českým, tak anglickým právem, ovšem pouze anglické právo zakotvuje tento princip výslovně přímo v zákoně o rozhodčím řízení. Ustanovení § 7 AA říká, že pokud se strany nedohodnou jinak, rozhodčí smlouva, která je součástí jiné smlouvy není neplatnou, neexistující nebo neúčinnou jen z toho důvodu, že tato jiná smlouva je neplatná, neexistující nebo neúčinná, a pro tento účel je rozhodčí smlouva považována za samostatnou smlouvu. Český právní řád neobsahuje princip samostatnosti v ZRŘ, najdeme jej však v ustanovení § 267 odst. 3 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „ObchZ“). České vymezení principu samostatnosti se od anglického nijak zvlášť neodlišuje.

⁹⁰ BLACKABY, N., PARTASIDES, C., REDFERN, A., HUNTER, M. *Redfern and Hunter on International Arbitration*, New York: Oxford University Press, 2009. s. 117.

⁹¹ RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. Plzeň: A. Čeněk, 2005. s. 38.

4. Komparace právní úpravy rozhodčího řízení v České republice a v Anglii

Jak vyplývá z předchozího textu, rozhodčí řízení je v České republice upraveno zákonem č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, přičemž anglická úprava rozhodčího řízení je obsažena v zákoně o rozhodčím řízení, Arbitration Act 1996.

Český zákon o rozhodčím řízení je účinný od 1. ledna 1995⁹² a byl přijat zejména z toho důvodu, aby došlo k rozšíření využitelnosti rozhodčího řízení i na spory z jiných právních vztahů než pouze z mezinárodního obchodního styku. Dalším úmyslem zákonodárce bylo zmírnit přetížení obecných soudů tím, že stranám poskytne možnost vyřešit spory mimosoudním způsobem.⁹³ Český zákon o rozhodčím řízení je členěn do osmi částí a obsahuje obecnou úpravu jednotně aplikovatelnou jak na vnitrostátní, tak na mezinárodní rozhodčí řízení, přičemž v části páté zákona jsou zakotveny určité odchylky pro rozhodčí řízení mezinárodní. Autoři Českého zákona o rozhodčím řízení se při jeho tvorbě opírali o Vzorový zákon UNCITRAL o mezinárodní obchodní arbitráži⁹⁴ (dále jen „Vzorový zákon UNCITRAL“), použili také některá ustanovení předchůdce ZRŘ, zákona č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a o výkonu rozhodčích nálezů.⁹⁵

Anglický zákon o rozhodčím řízení nabyl účinnosti dne 31. ledna 1997 (s výjimkou ustanovení § 85, 86, 87 AA, která nejsou účinná dodnes)⁹⁶ a vztahuje se pouze na rozhodčí řízení konaná na území Anglie, Walesu nebo Severního Irska.⁹⁷ Jak již bylo uvedeno v kapitole č. 1, cílem Anglického zákona o rozhodčím řízení bylo dosáhnout větší nezávislosti arbitráže na obecných soudech. Anglické soudy byly kritizovány pro nadměrné zásahy do rozhodčího řízení konaného v Anglii a reforma

⁹² Ustanovení § 50 ZRŘ.

⁹³ Důvodová zpráva k zákonu č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.

⁹⁴ Vzorový zákon o mezinárodní obchodní arbitráži, Vídeň 1985.

⁹⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.

⁹⁶ Nařízení č. 3146/1996, Arbitration Act 1996 (Commencement No. 1) Order 1996, bod 2.

⁹⁷ Ustanovení § 2 odst. 1 AA.

v podobě nového zákona tyto zásahy omezila.⁹⁸ Anglický zákon o rozhodčím řízení je strukturován do čtyř částí a náleží k němu čtyři přílohy. Na rozdíl od českého zákona o rozhodčím řízení ten anglický obsahuje kromě obecné úpravy vztahující se na všechny typy rozhodčího řízení také speciální úpravu pro rozhodčí řízení o drobných pohledávkách, pro rozhodčí řízení, jehož jednou stranou je spotřebitel, pro zákonná rozhodčí řízení a pro vnitrostátní rozhodčí řízení (pravidla pro vnitrostátní rozhodčí řízení jsou obsažena právě ve výše zmíněných ustanoveních § 85, 86, 87 AA a dosud nejsou účinná z obavy, že jejich účinností by došlo k porušení principu rovného zacházení zakotveného v právu Evropské unie tím, že angličtí občané by měli jiné podmínky pro rozhodčí řízení vedené v Anglii než ostatní občané Evropské unie, kteří by byli stranou rozhodčího řízení konaného v Anglii).⁹⁹ Prostřednictvím úpravy obsažené ve třetí část Anglického zákona o rozhodčím řízení jsou do anglického právního řádu přebírány práva a závazky vyplývající z Newyorské úmluvy, je jim tak dána právní účinnost na anglické půdě.¹⁰⁰ Obdobně jako tvůrci Českého zákona o rozhodčím řízení, autoři Anglického zákona o rozhodčím řízení vycházeli při zpracování nového znění zákona upravujícího arbitráž především ze Vzorového zákona UNCITRAL.¹⁰¹

I přesto, že mají Český a Anglický zákon o rozhodčím řízení společný ideový základ, nejde o shodné úpravy. V této kapitole budou porovnány vybrané základní instituty obou právních předpisů.

4.1 Předpoklady rozhodčího řízení

Otázce arbitrability a institutu rozhodčí smlouvy, jakožto základním předpokladům rozhodčího řízení, byla věnována kapitola číslo 3. Autorka této práce

⁹⁸ GRIFFIN, P. Recent Trends in the Conduct of International Arbitration: Discovery Procedures and Witness Hearings, *Journal of International Arbitration* 2000, Vol. 17, No. 2.

⁹⁹ TWEEDDALE, A., TWEEDDALE, K. *Arbitration of Commercial Disputes, International and English Law and Practice*. New York: Oxford University Press, 2005. s. 505.

¹⁰⁰ Pokud jde o mezinárodní smlouvy, anglický právní řád je založený na principu dualismu. Každá mezinárodní smlouva musí být začleněna do právního řádu zákonem, nestává se součástí právního řádu již ratifikací a vyhlášením ve Sbírce mezinárodních smluv, jak to známe z České republiky.

¹⁰¹ TWEEDDALE, A., TWEEDDALE, K. *Arbitration of Commercial Disputes, International and English Law and Practice*. New York: Oxford University Press, 2005. s. 492.

zde nebude opětovně uvádět detailní popis právní úpravy arbitrability a rozhodčí smlouvy dle Českého a Anglického zákona o rozhodčím řízení, které jsou uvedeny v předchozí kapitole, omezí se pouze na srovnání a zhodnocení předmětných právních úprav.

Vymezení arbitrabilních sporů je v ustanovení § 2 ZRŘ provedeno metodou negativně-pozitivní. Rozhodčí řízení lze konat o majetkových sporech, o jejichž předmětu lze platně uzavřít smír, pokud nejde o spory vzniklé v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenční spory. Anglický zákon o rozhodčím řízení, výrazně prosazující princip autonomie vůle stran, sám nevyklučuje žádný druh sporů z řešení v rozhodčím řízení; používá však odkaz na jiné právní předpisy, které stanovují, jaké spory není možné řešit v rozhodčím řízení.¹⁰² Rozhodčí nález zavazuje pouze strany rozhodčího řízení, proto v rozhodčím řízení nelze rozhodovat o věcech, které se dotýkají široké veřejnosti. Jak již bylo uvedeno výše, v anglickém právním prostředí tak nejsou arbitrovatelné zejména spory o statusových záležitostech, ve věcech daňových či trestné činy.¹⁰³

Pokud jde o požadavky kladené na obsahovou a formální stránku rozhodčí smlouvy, česká a anglická právní úprava se nijak výrazně neliší. Oba právní řády rozlišují dva základní druhy rozhodčí smlouvy, rozhodčí doložku a smlouvu o rozhodci. Shodně také uznávají separabilitu rozhodčí smlouvy od smlouvy hlavní. Smluvní strany si mohou v rozhodčí smlouvě sjednat cokoliv, co není v předmětných právních normách upraveno kogentním způsobem. Český i Anglický zákon o rozhodčím řízení shodně vyžadují, aby byla rozhodčí smlouva uzavřena v písemné formě. Anglická úprava je však mírnější v tom ohledu, že obsahuje širší vymezení pojmu písemnost. Navíc, anglický právní řád uznává za platnou i rozhodčí smlouvu sjednanou ústně. Taková smlouva však nespadá pod úpravu Anglického zákona o rozhodčím řízení, vztahují se na ní pravidla common law.

¹⁰² Ustanovení § 81 odst. 1 písm. a) AA.

¹⁰³ RABAN, P., *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Praha: C.H.Beck, 2004. s. 86.

4.2 Osoba rozhodce

Rozhodcem dle Českého zákona o rozhodčím řízení může být pouze fyzická osoba, která je způsobilá k právním úkonům,¹⁰⁴ není v dané věci podjatá¹⁰⁵ a je schopna nestranného a nezávislého rozhodování.¹⁰⁶ Občan České republiky nemůže být rozhodcem, pokud je zároveň soudcem českého soudu.¹⁰⁷ Naproti tomu Anglický zákon o rozhodčím řízení neobsahuje žádné výslovné přímé požadavky na osobu rozhodce. Z ustanovení § 24 AA, který upravuje podmínky, za kterých může soud rozhodce odvolat, však lze dovodit, že také anglický rozhodce musí být nestranný¹⁰⁸ a musí být fyzicky i psychicky způsobilý k vedení řízení.¹⁰⁹ Jiné podmínky či omezení týkající se rozhodce Anglický zákon o rozhodčím řízení neobsahuje.

Strany sporu si mohou v rámci těchto mezí vybrat za rozhodce jakoukoliv osobu bez ohledu na její vzdělání či kvalifikaci.¹¹⁰ Dle Anglického zákona o rozhodčím řízení jsou však strany sporu oprávněny sjednat si další požadavky na osobu rozhodce (zejména jeho kvalifikaci) v rozhodčí smlouvě.¹¹¹ Možnost specifikovat další požadavky na vlastnosti a znalosti rozhodce je dána i českým právním řádem prostřednictvím aplikace principu autonomie vůle stran, byť ji Český zákon o rozhodčím řízení výslovně neuvádí.

Anglická právní úprava je flexibilnější, pokud jde o počet rozhodců, kteří mají rozhodovat daný právní spor. Ustanovení § 15 AA stranám umožňuje zvolit si zcela libovolný počet rozhodců, nicméně pokud si strany zvolí sudý počet rozhodců, bude takové ujednání vykládáno tak, že je třeba jmenovat dalšího rozhodce jako předsedu rozhodčího tribunálu, pokud se strany nedohodnou jinak. Ustanovení § 7 ZRŘ říká, že pokud si strany chtějí zvolit více rozhodců, jejich konečný počet musí být vždy lichý.

¹⁰⁴ Ustanovení § 4 ZRŘ.

¹⁰⁵ Ustanovení § 8 ZRŘ.

¹⁰⁶ Ustanovení § 10 ZRŘ.

¹⁰⁷ Ustanovení § 4 odst. 1 ZRŘ.

¹⁰⁸ Ustanovení § 24 odst. 1 písm. a) AA.

¹⁰⁹ Ustanovení § 24 odst. 1 písm. c) AA.

¹¹⁰ RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. Plzeň: A. Čeněk, 2005. s. 48.

¹¹¹ Ustanovení § 24 odst. 1 písm. b) AA.

Obě právní úpravy obsahují podpůrná ustanovení regulující situaci, kdy si strany v rozhodčí smlouvě počet rozhodců neurčí. Dle ustanovení § 7 odst. 2 ZRŘ je pak každá ze stran povinna jmenovat jednoho rozhodce, a tito následně zvolí předsedajícího rozhodce. Anglický zákon o rozhodčím řízení volí odlišný přístup a v ustanovení § 15 odst. 3 říká, že pokud se strany nedohodnou na počtu rozhodců, bude jejich spor rozhodován jediným rozhodcem.

4.3 Práva a povinnosti rozhodců

Funkce rozhodce není povinná, nikdo není nucen ji přijmout.¹¹² Jde o soukromoprávní funkci založenou smluvním vztahem mezi stranami sporu a rozhodcem. Pokud se však rozhodce ujme závazku rozhodnout spor, musí dodržovat určitá pravidla a plnit své povinnosti. Zákonná práva a povinnosti rozhodců vážou jak rozhodce ustanovené ad hoc, tak rozhodce působící v rámci stálého rozhodčího soudu (bez ohledu na to, že rozhodci stálých rozhodčích soudů jsou navíc vázáni také rozhodčím řádem příslušné instituce), proto budou níže nastíněna a porovnána ustanovení českého a anglického právního řádu týkající se oprávnění a povinností rozhodců.

Obě zkoumané právní úpravy vážou rozhodce k povinnosti mlčenlivosti o skutečnostech, o kterých se dozvěděli v rozhodčím řízení, ačkoliv Anglický zákon o rozhodčím řízení tuto povinnost výslovně nezakotvuje, ale ponechává ji úpravě precedenčního práva common law. Anglické soudy ve věci *Hassneh Insurance Co of Israel v Mew*¹¹³ rozhodly, že rozhodci mají povinnost mlčenlivosti, která vyplývá ze soukromoprávní povahy rozhodčího řízení a je implicitní součástí rozhodčí smlouvy. Implicitní právní povinnost mlčenlivosti rozhodců byla následně potvrzena anglickým odvolacím soudem ('Court of Appeal') ve věci *Ali Shipping Corporation v Shipyard*

¹¹² Ustanovení § 5 odst. 1 ZRŘ.

¹¹³ *Hassneh Insurance Co of Israel v Mew* [1993] 2 Lloyd's Rep 243, publikováno v BLACKABY, N., PARTASIDES, C., REDFERN, A., HUNTER, M. *Redfern and Hunter on International Arbitration*, New York: Oxford University Press, 2009. s. 137.

*Trogir*¹¹⁴, kde bylo zároveň rozhodnuto, že tato povinnost není absolutní. Zveřejnění dokumentů a informací z rozhodčího řízení je možné, jestliže k tomu strany rozhodčího řízení daly souhlas, nebo pokud je zveřejnění nařízeno soudem, či je-li zveřejnění nezbytné pro ochranu legitimních zájmů jedné ze stran rozhodčího řízení, a také v případě, že je zveřejnění nezbytné k ochraně spravedlnosti a veřejného zájmu.¹¹⁵ Česká právní úprava zakotvující povinnost rozhodců zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděli v souvislosti s výkonem funkce rozhodce v ustanovení § 6 ZRŘ, rovněž umožňuje zveřejnění informací a dokumentů z rozhodčího řízení. Je to možné tehdy, pokud byli rozhodci zproštěni povinnosti mlčenlivosti. Dle ustanovení § 6 odst. 2 ZRŘ je zproštění možné stranami rozhodčího řízení. Pokud existuje vážný důvod ke zveřejnění informací nebo dokumentů týkajících se rozhodčího řízení a strany rozhodce mlčenlivosti nezprostí, pak zproštění provede soud.¹¹⁶

Česká právní úprava je v otázce povinnosti mlčenlivosti a jejího zproštění jasnější a přehlednější než anglická úprava, která tuto problematiku neupravuje uceleně v jedné právní normě. Trakman¹¹⁷ označuje anglické důvody pro zproštění povinnosti mlčenlivosti rozhodců, pokud jde o jejich podstatu, výklad a rozsah aplikace, za nejasné. Zejména zproštění povinnosti mlčenlivosti z důvodu ochrany spravedlnosti a veřejného zájmu může, dle názoru autorky této diplomové práce, při nadužívání tohoto důvodu soudy, vést k nejistotě stran, zda informace a dokumenty poskytnuté pro vyřešení sporu v rozhodčím řízení nebudou nakonec učiněny veřejnými.

Čeští i angličtí rozhodci mají povinnost rozhodovat nezávisle, spravedlivě a nestranně,¹¹⁸ tedy poskytovat oběma stranám stejný prostor a stejnou příležitost k hájení svých zájmů. Ustanovení § 8 ZRŘ ukládá rozhodci povinnost oznámit bez odkladu všechny okolnosti, které by mohly vzbudit oprávněné pochybnosti o jeho

¹¹⁴ *Ali Shipping Corporation v Shipyard Trogir* [1998] 1 Lloyd's Rep 643, publikováno v BLACKABY, N., PARTASIDES, C., REDFERN, A., HUNTER, M. *Redfern and Hunter on International Arbitration*, New York: Oxford University Press, 2009. s. 137.

¹¹⁵ TWEEDDALE, A., TWEEDDALE, K. *Arbitration of Commercial Disputes, International and English Law and Practice*. New York: Oxford University Press, 2005. s. 355.

¹¹⁶ Ustanovení § 6 odst. 2 ZRŘ.

¹¹⁷ TRAKMAN, L. Confidentiality in International Commercial Arbitration, *Arbitration International* 2002, Vol. 18, No. 1, s. 9.

¹¹⁸ Ustanovení § 10 odst. 1 ZRŘ, ustanovení § 33 písm. a) AA.

nepodjatosti. V případě, že jsou u rozhodce pochybnosti o jeho nepodjatosti či o tom, že nebude rozhodovat nezávisle a nestranně, je v souladu s ustanovením § 12 odst. 1 ZRŘ povinen vzdát se své funkce. Pokud tak neučiní, rozhodne o jeho vyloučení na návrh kterékoliv strany soud.¹¹⁹ Rovněž anglický soud je ustanovením § 24 odst. 1 písm. a) AA oprávněn na návrh strany rozhodčího řízení vyloučit rozhodce, o jehož nestrannosti jsou oprávněné pochybnosti. Právo na spravedlivé rozhodnutí vydané nestranným rozhodčím tribunálem je jedním ze základních principů anglické arbitráže zakotveným v ustanovení § 1 písm. a) AA.

Obě komparované právní úpravy opravňují rozhodce k posouzení, zda mají pravomoc rozhodovat spor, který jim byl předložen,¹²⁰ nicméně pouze česká právní úprava dává rozhodcům toto oprávnění bezvýhradně. Dle anglické úpravy mohou strany sporu v rozhodčí smlouvě vyloučit pravomoc rozhodců rozhodovat o své pravomoci. Pokud ji nevyločí, kterákoliv ze stran má, po rozhodnutí rozhodců o jejich pravomoci, možnost obrátit se na řádný soud s návrhem, aby znovu rozhodl o pravomoci rozhodců v daném sporu.¹²¹ Oprávnění rozhodců zkoumat svou pravomoc v konkrétním sporu tedy není absolutní a jejich rozhodnutí není nutně konečné. Nicméně pokud rozhodci usoudili, že pravomoc rozhodovat daný spor mají, nemusí vyčkávat na rozhodnutí obecného soudu ve věci kompetence rozhodců, pokud se na něj některá ze stran obrátila, a mohou pokračovat v rozhodčím řízení dále.¹²² Tato nezvyklá právní konstrukce, která soudům umožňuje za určitých okolností rozhodovat o pravomoci rozhodců vyřešit daný spor, je jakýmsi kompromisním řešením vztahu soudů a rozhodců, v němž se odráží skutečnost, že ještě v 70. letech 20. století bylo dle anglického práva možné, aby byl téměř každý rozhodčí nález přezkoumáván obecnými soudy.¹²³

Významnou odlišností porovnávaných právních úprav jsou pravomoci rozhodců při zajišťování a provádění důkazů. Český zákon o rozhodčím řízení nedává rozhodcům

¹¹⁹ Ustanovení § 12 odst. 2 ZRŘ.

¹²⁰ Ustanovení § 15 odst. 1 ZRŘ, ustanovení § 30 odst. 1 AA.

¹²¹ Ustanovení § 67 odst. 1 AA.

¹²² Ustanovení § 67 odst. 2 AA.

¹²³ RIX, B. International arbitration, yesterday, today and tomorrow, *Arbitration* 2006, Vol. 72, No. 3, s. 225.

žádnou nařizovací pravomoc. Dle ustanovení § 20 odst. 1 ZRŘ mohou rozhodci provádět jakékoliv důkazy jen, když jim jsou poskytnuty. Výslech svědků, stran a znalců je možný pouze tehdy, když se dobrovolně dostaví k řízení a dobrovolně vypovídají. Pojistkou pro předejití situace, kdy nebude možno rozhodnout pro nedostatek důkazů, je ustanovení § 20 odst. 2 ZRŘ, který rozhodcům umožňuje dožádat soud o provedení procesního úkonu. Obrácením se na soud se žádostí, aby zajistil důkazy či provedl jiné procesní úkony, však obvykle dojde k průtahům v rozhodčím řízení a rozhodci tak nejsou schopni rozhodnout spor rychle. Rozhodčí řízení pak ztrácí svou důležitou výhodu oproti soudnímu procesu.

Anglická úprava je v tomto ohledu pokrokovější a dává rozhodcům oprávnění samostatně získávat a provádět důkazy. Rozhodci jsou dle ustanovení § 34 odst. 1 AA oprávněni rozhodnout jakoukoliv procedurální či důkazní záležitost, pokud se strany sporu nedohodnou jinak. S výhradou odlišné dohody stran mohou rozhodci jmenovat znalce nebo právní poradce,¹²⁴ mohou vydávat pokyny ohledně majetku, který je předmětem řízení, provádět prohlídku, pořizovat fotografie, zajišťovat nebo takový majetek zadržovat, nebo z něho brát vzorky.¹²⁵ Rozhodci mohou, na rozdíl od české právní úpravy, také nařídít výslech strany sporu nebo svědka.¹²⁶ Není tedy třeba obracet se na obecné soudy se žádostí o obstarání nezbytných důkazů a protahovat tak rozhodčí řízení.

Anglický zákon o rozhodčím řízení ukládá rozhodcům povinnost přijmout taková procesní opatření a postupy, které odpovídají okolnostem daného případu, předcházejí zbytečným průtahům a výdajům a zároveň umožňují spravedlivé rozhodnutí ve věci, která jim byla předložena v rozhodčím řízení.¹²⁷ Anglický zákon o rozhodčím řízení rozhodcům zároveň umožňuje odmítnout žalobu v případě, že žalobce nespolupracuje a je na jeho straně nadměrné a neomluvitelné prodlení s předkládáním žalobních dokumentů, pokud v důsledku tohoto žalobcova prodlení hrozí nebezpečí, že nebude možné spravedlivě rozhodnout předmětný spor, nebo že tím může nastat újma

¹²⁴ Ustanovení § 37 odst. 1 AA.

¹²⁵ Ustanovení § 38 odst. 4 AA.

¹²⁶ Ustanovení § 38 odst. 5 AA.

¹²⁷ Ustanovení § 33 odst. 1 písm. b) AA.

žalovanému.¹²⁸ Rozhodci jsou také oprávněni rozhodnout spor v nepřítomnosti kterékoliv strany, jestliže se nedostaví k řízení, ač byla řádně a včas o jednání vyrozuměna.¹²⁹ Poskytnutím těchto oprávnění rozhodcům vyslyšel anglický zákonodárce stížnosti na pomalost rozhodčího řízení, a snažil se tak předejít nedostatkům, pro které byly kritizovány předchozí právní úpravy rozhodčího řízení.¹³⁰ Obecná povinnost rozhodců postupovat v řízení dle okolností daného případu tak, aby bylo možné spravedlivě a rychle rozhodnout danou věc,¹³¹ může zejména v rozhodčím řízení ad hoc kolidovat s povinností rozhodců postupovat v řízení způsobem, na kterém se dohodly strany (například pokud si strany sjednají taková pravidla, při jejichž aplikaci nebude možné rozhodnout spor bez průtahů).¹³² Vzhledem k tomu, že v institucionálním rozhodčím řízení se strany podrobují rozhodčím řádů stálých rozhodčích soudů, které jsou obvykle dobře propracované, nebude se autorka touto kolizí blíže zabývat, neboť její výskyt je v institucionální arbitráži málo pravděpodobný.

Pokud jde o právní řád, dle kterého budou rozhodci rozhodovat jim předložený spor, česká i anglická úprava rozhodčího řízení shodně upřednostňuje volbu stran ohledně práva, které bude rozhodné pro předmět sporu.¹³³ Opět se zde promítá princip autonomie vůle stran (popsán výše v kapitole 2.3). V případě institucionální arbitráže strany provedou svou volbu podřízením se rozhodčím pravidlům daného rozhodčího soudu, která obvykle upravují způsob určení rozhodného práva a musí být v souladu se zákonnou úpravou. Český zákon o rozhodčím řízení vyžaduje, aby rozhodci rozhodovali spor podle hmotného práva pro spor rozhodného.¹³⁴ Pouze na základě výslovného pověření stranami mohou rozhodci rozhodovat podle zásad spravedlnosti,¹³⁵ tedy nikoli podle norem některého právního řádu. Obdobně Anglický zákon o rozhodčím řízení rozhodcům ukládá povinnost rozhodovat spor podle předpisů

¹²⁸ Ustanovení § 41 odst. 3 AA.

¹²⁹ Ustanovení § 41 odst. 4 AA.

¹³⁰ TWEEDDALE, A., TWEEDDALE, K. *Arbitration of Commercial Disputes, International and English Law and Practice*. New York: Oxford University Press, 2005. s. 651.

¹³¹ Ustanovení § 33 AA.

¹³² Ustanovení § 68 odst. 2 písm. c) AA.

¹³³ Ustanovení § 37 odst. 1 ZRŘ, ustanovení § 46 odst. 1 písm. a) AA.

¹³⁴ Ustanovení § 25 odst. 3 ZRŘ.

¹³⁵ *Ibid.*

konkrétního právního řádu,¹³⁶ pouze se souhlasem stran mohou rozhodci použít jiná, nestátní pravidla pro rozhodnutí dané věci.¹³⁷ Pod tato jiná pravidla je zahrnováno i rozhodování podle pravidel ekvity (neboli zásad spravedlnosti),¹³⁸ Česká a anglická právní úprava se tak v této otázce neodlišuje.

Jiná situace panuje v úpravě principu ústnosti či písemnosti rozhodčího řízení. Dle Českého zákona o rozhodčím řízení¹³⁹ může rozhodčí řízení proběhnout písemně pouze tehdy, jestliže se na tom strany sporu dohodly. V opačném případě je řízení vždy ústní. Anglická úprava je v této záležitosti opět flexibilnější a ponechává rozhodnutí, zda bude řízení ústní či písemné, na rozhodcích.¹⁴⁰ Ti tak mohou reagovat na okolnosti daného případu a snížit stranám náklady řízení například tím, že bude nařízeno písemné projednání sporu tehdy, když k rozhodnutí věci postačí posouzení předložených dokumentů a není třeba provádět výslechy svědků.

Českým specifikem je povinnost uložená rozhodcům působit během řízení na strany, aby uzavřely o předmětu sporu smír.¹⁴¹ Tento smír lze na žádost stran uzavřít ve formě rozhodčího nálezu a učinit ho tak vykonatelným.

Specialitou anglické úpravy rozhodčího řízení je výslovná imunita rozhodců.¹⁴² Rozhodci neodpovídají za nic, co bylo vykonáno nebo opomenuto při vykonávání jejich funkcí, pokud však dané jednání či opomenutí nebylo vedeno zlým úmyslem. Rozhodci mají v tomto ohledu stejné postavení jako angličtí soudci.¹⁴³

¹³⁶ Ustanovení § 46 odst. 3 AA.

¹³⁷ Ustanovení § 46 odst. 1 písm. b) AA.

¹³⁸ SÖDERLUND, CH. A Comparative Overview of Arbitration Laws: Swedish Arbitration Act 1999, English Arbitration Act 1996 and Russian Federal Law on International Commercial Arbitration 1993, *Arbitration International* 2004, Vol. 20, No. 1, s. 82; nebo YU, H. Five Years On: A Review of the English Arbitration Act 1996, *Journal of International Arbitration* 2002, Vol. 19, No. 3, s. 223.

¹³⁹ Ustanovení § 19 odst. 3 ZRŘ.

¹⁴⁰ Ustanovení § 34 odst. 2 písm. h) AA.

¹⁴¹ Ustanovení § 24 ZRŘ.

¹⁴² Ustanovení § 29 AA.

¹⁴³ TWEEDDALE, A., TWEEDDALE, K. *Arbitration of Commercial Disputes, International and English Law and Practice*. New York: Oxford University Press, 2005. s. 680.

4.4 Práva a povinnosti stran

Jak již bylo několikrát zdůrazněno výše, rozhodčí řízení je založeno na principu autonomie vůle stran, který se promítá v české i v anglické právní úpravě arbitráže. Anglická úprava jej dokonce přímo zmiňuje mezi obecnými principy rozhodčího řízení v ustanovení § 1 písm. b) AA, který říká, že strany se mohou svobodně rozhodnout, jakým způsobem budou řešeny jejich spory. Český zákon o rozhodčím řízení obsahuje obdobné ustanovení v § 19 odst. 1, dle kterého je stranám umožněno dohodnout se na postupu, kterým mají rozhodci vést řízení.

Zákonné povinnosti stran rozhodčího řízení nejsou nijak obsáhlé, nicméně, strany jsou povinny dodržovat kogentní ustanovení a sjednávat veškerá pravidla v rámci zákonných omezení. V institucionálním rozhodčím řízení musí strany dodržovat povinnosti, které jim plynou z řádu zvoleného rozhodčího soudu. Anglický zákon o rozhodčím řízení se snaží zajistit rychlý průběh rozhodčího řízení tím, že v ustanovení § 40 AA stranám ukládá povinnost činit vše, co je nezbytné pro řádný a efektivní průběh arbitráže, respektovat a bezodkladně vykonávat jakákoliv rozhodnutí rozhodců v procedurálních otázkách nebo ohledně důkazního materiálu a vykonávat jiná nařízení rozhodčího tribunálu. Přirozeně, strany jsou rovněž povinny zaplatit náklady rozhodčího řízení a sjednanou odměnu rozhodcům, přičemž Anglický zákon o rozhodčím řízení dokonce umožňuje rozhodcům nevydat rozhodčí nález stranám, dokud jim strany nezaplatí veškeré náklady a odměnu.¹⁴⁴

Pokud jde o práva stran rozhodčího řízení, tak jsou oprávněny jmenovat rozhodce,¹⁴⁵ mohou si sjednat pravidla, dle kterých bude rozhodován jejich spor, mohou určit místo, kde bude řízení probíhat,¹⁴⁶ mohou si zvolit libovolný právní řád nebo jiná pravidla, na základě kterých bude jejich spor rozhodnut.¹⁴⁷ V institucionálním rozhodčím řízení však bude většina těchto záležitostí upravena v rozhodčím řádu příslušné instituce, jehož volbu provedou strany tím, že si zvolí rozhodčí soud a podřídí se tak jeho pravidlům.

¹⁴⁴ Ustanovení § 56 odst. 1 AA.

¹⁴⁵ Ustanovení § 2 odst. 1 ZRŘ, ustanovení § 16 odst. 1 AA.

¹⁴⁶ Ustanovení § 17 ZRŘ, ustanovení § 3 písm. a) AA.

¹⁴⁷ Ustanovení § 25 odst. 3 ZRŘ, ustanovení § 46 odst. 1 AA.

Anglický zákon o rozhodčím řízení dává stranám právo sjednat si, za jakých okolností bude možné odvolat rozhodce.¹⁴⁸ Strany rozhodčího řízení, na které se aplikuje Český zákon o rozhodčím řízení, tuto možnost nemají; dle českého práva je rozhodce možné vyloučit z rozhodování pouze ze zákonných, nikoliv ze smluvených důvodů.¹⁴⁹

Zajímavostí anglické úpravy je, že dle ustanovení § 14 odst. 1 AA si strany mohou písemně dohodnout, kterým dnem je rozhodčí řízení zahájeno. Pokud taková dohoda neexistuje, Anglický zákon o rozhodčím řízení obsahuje podpurná pravidla, dle kterých je rozhodčí řízení zahájeno dnem, kdy jedna strana doručí druhé straně písemnou výzvu k postoupení dané věci rozhodci, který již byl jmenován v rozhodčí smlouvě, nebo výzvu ke jmenování rozhodce, pokud v rozhodčí smlouvě jmenován nebyl.¹⁵⁰ Dle české úpravy rozhodčího řízení je rozhodčí řízení zahájeno až v okamžiku, kdy žaloba dojde stálému rozhodčímu soudu nebo rozhodci ad hoc.¹⁵¹ Anglický zákon o rozhodčím řízení tedy umožňuje zahájit rozhodčí řízení dříve než jeho český protějšek. Vzhledem k tomu, že oba právní řády obsahují časová omezení žalovatelnosti jednotlivých nároků, je anglický přístup pro strany výhodnější, protože ke stavění běhu promlčecí doby dojde dříve. Zejména v ad hoc rozhodčím řízení se může stát, že některá ze stran nebude spolupracovat a bude otálet s provedením volby rozhodce, čímž se může značně protáhnout doba, kdy bude možno zahájit rozhodčí řízení.

Významným oprávněním stran je možnost poskytnutá jak českou, tak anglickou právní úpravou dohodnout si přezkoumatelnost rozhodčího nálezu jinými rozhodci.¹⁵² Pokud strany využijí této možnosti, vyloučí tak princip jednoinstančnosti rozhodčího řízení. Přezkoumávání rozhodčího nálezu se však děje stále v rámci rozhodčího řízení. Strany si nemohou k přezkoumání vydaného rozhodčího nálezu zvolit obecný soud. Obecné soudy ale mají jisté pravomoci ve vztahu k rozhodčímu řízení a strany se na ně

¹⁴⁸ Ustanovení § 23 odst. 1 AA.

¹⁴⁹ Ustanovení § 11 ZRŘ.

¹⁵⁰ Ustanovení § 14 AA.

¹⁵¹ Ustanovení § 14 odst. 1 ZRŘ.

¹⁵² Ustanovení § 27 ZRŘ, ustanovení § 58 odst. 1 AA.

v určitých situacích mohou obrátit, tato problematika však nebude rozebírána zde, nýbrž v následující podkapitole.

4.5 Pravomoc soudů ve vztahu k rozhodčímu řízení

Jak již bylo nastíněno v úvodu této kapitoly, jedním z hlavních cílů zákonodárce při přijímání Anglického zákona o rozhodčím řízení bylo zamezit nadměrným zásahům obecných soudů do rozhodčího řízení. Tato snaha se promítá v úvodu zákona, kde je v ustanovení § 1 písm. c) AA uveden jeden ze základních principů anglického rozhodčího řízení, a to že soudy mohou do rozhodčího řízení zasahovat pouze v případech výslovně uvedených v tomto zákoně. Český zákon o rozhodčím řízení rovněž ctí samostatnost rozhodčího řízení (ač ji výslovně nedeklaruje) a přesně vymezuje situace, kdy je možné obrátit se na soud, a tedy kdy mohou soudy do rozhodčího řízení zasahovat. Obecné soudy v rozhodčím řízení mají pomocnou a kontrolní funkci.¹⁵³

Pomocnou funkci soudů můžeme v obou porovnávaných právních úpravách najít v tom, že pokud si strany nejsou schopny zvolit rozhodce samy, může se některá z nich obrátit na soud, aby provedl náhradní jmenování.¹⁵⁴ Stejně tak mohou soudy na žádost stran odvolat rozhodce, kteří nesplňují zákonné a, v případě anglické právní úpravy, také smluvní požadavky.¹⁵⁵ Soudy poskytují rozhodčím tribunálům pomoc také ohledně dokazování. Ustanovení § 20 odst. 2 ZRŘ ukládá soudům povinnost vyhovět žádosti rozhodců o provedení procesního úkonu, odmítnout dožádání mohou soudy pouze tehdy, jde-li o úkon nelegální. Dle anglického práva si mohou strany v rozhodčí smlouvě sjednat možnost obrátit se na obecný soud pro podporu a pomoc v obstarávání důkazů.¹⁵⁶ Soudy tak mohou vyslyšet svědky, zajišťovat důkazy, vydávat nařízení o nakládání s majetkem, který je předmětem řízení či vydávat předběžná opatření. (Veškeré tyto úkony mohou nařizovat a provádět samotní rozhodci, ovšem

¹⁵³ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2.vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 291.

¹⁵⁴ Ustanovení § 9 ZRŘ, ustanovení § 18 AA.

¹⁵⁵ Ustanovení § 12 odst. 2 ZRŘ, ustanovení § 24 AA.

¹⁵⁶ Ustanovení § 44 AA.

pro případ, že jim strany tyto pravomoci v rozhodčí smlouvě nesvěří,¹⁵⁷ existuje zde možnost podpory od obecného soudu.)

Anglický zákon o rozhodčím řízení umožňuje stranám obrátit se na soud se žádostí o vyřešení otázky pravomoci rozhodčího soudu rozhodovat danou věc.¹⁵⁸ Dle názoru autorky této diplomové práce jde o příhodné ustanovení, které umožňuje zefektivnit rozhodčí řízení a předejít následnému neuznání rozhodčího nálezu soudem z důvodu nedostatku arbitrability či jiného nedostatku pravomoci rozhodců v dané věci. Na druhou stranu je třeba připomenout, že ve světě je obvyklé, že rozhodci mají výlučnou pravomoc rozhodovat o své pravomoci. Z tohoto hlediska tedy Anglický zákon o rozhodčím řízení oslabuje postavení rozhodců, když jejich rozhodnutí o pravomoci rozhodnout spor je následně možné znovu posuzovat před obecným soudem.

Strany rozhodčího řízení mají také právo obrátit se na obecný soud pro vyjasnění právní otázky, která vyvstala v průběhu rozhodčího řízení a podstatným způsobem se dotýká jedné nebo více stran sporu.¹⁵⁹ Toto ustanovení má rovněž pozitivní vliv na efektivitu a rychlost rozhodčího řízení, a to zejména proto, že podle ustanovení § 69 AA se může strana, se souhlasem druhé strany nebo s přivolením rozhodčího tribunálu, odvolat k obecnému soudu ohledně jakékoliv právní otázky vyplývající z rozhodčího nálezu vydaného v předmětném rozhodčím řízení. Pokud je před rozhodnutím předložené věci potřeba posoudit nějakou složitou právní otázku, je účelnější, když se strany obrátí na soud pro její vyjasnění ještě v průběhu rozhodčího řízení, než když bude následně podáno proti rozhodčímu nálezu odvolání k obecnému soudu. Naproti tomu české soudy nejsou vůbec oprávněny zabývat se právní stránkou věci, která byla předložena k rozhodnutí rozhodčímu tribunálu; mohou zkoumat pouze naplnění formálních zákonných a smluvních požadavků. Dle judikatury Nejvyššího soudu¹⁶⁰ se obecné soudy nemohou zabývat věcnou správností rozhodčího nálezu.

Jak české, tak anglické soudy jsou povinny zastavit soudní řízení, které před nimi bylo zahájeno, v případě, že byla o daném sporu uzavřena rozhodčí smlouva

¹⁵⁷ Ustanovení § 38 odst. 1 AA.

¹⁵⁸ Ustanovení § 32 AA.

¹⁵⁹ Ustanovení § 45 AA.

¹⁶⁰ 21 Cdo 1511/2000, [C 347].

a jedna ze stran sporu u soudu namítne existenci této rozhodčí smlouvy.¹⁶¹ Zde se však už jedná spíše o kontrolní než o pomocnou funkci soudů.

Další kontrolní funkce soudů ve vztahu k rozhodčímu řízení se uplatňují zejména ve fázi následující po vydání rozhodčího nálezu. Jde o pravomoc soudu zrušit rozhodčí nález a o pravomoc soudu uznat a vykonat či odmítnout uznání a výkon cizozemského rozhodčího nálezu. Dle anglické úpravy mohou strany u soudu napadnout rozhodčí nález z důvodu nedostatku pravomoci rozhodčího tribunálu¹⁶² nebo z důvodu závažných pochybení rozhodčího tribunálu (zejména když rozhodci neplnili své obecné povinnosti, překročili své pravomoci, nerozhodovali podle pravidel dojednaných stranami, jestliže se nevypořádali se všemi předloženými záležitostmi, nevydali rozhodčí nález v požadované formě, když byl rozhodčí nález vydán na základě podvodného jednání či pokud nález odporuje veřejnému pořádku).¹⁶³ Pokud soud uzná námitky důvodnými, může rozhodčí nález vrátit rozhodčímu tribunálu k novému projednání, zrušit ho či ho prohlásit za neplatný.¹⁶⁴

Česká právní úprava umožňuje soudům zrušit rozhodčí nález na návrh stran tehdy, byl-li nález vydán v nearbitrabilní věci nebo na základě neplatné rozhodčí smlouvy, pokud ve věci rozhodoval rozhodce, který k tomu nebyl oprávněn, pokud nebyl rozhodčí nález přijat většinou rozhodců, jestliže nebylo straně umožněno věc řádně před rozhodci projednat nebo pokud rozhodčí nález odsuzuje stranu k plnění nemožnému či právem nedovolenému.¹⁶⁵ I bez návrhu stran soud zruší rozhodčí nález, který byl vydán v nearbitrabilní věci, který nebyl usnesen většinou rozhodců nebo který stranu odsuzuje k nemožnému nebo nedovolenému plnění.¹⁶⁶

Pokud jde o uznávání a výkon cizozemských rozhodčích nálezů, jak Česká republika, tak Velká Británie jsou signatáři Newyorské úmluvy; pravomoci soudů se v této záležitosti tedy nijak neliší. Anglický zákon o rozhodčím řízení ve své části třetí dokonce přímo inkorporuje pravidla z Newyorské úmluvy.

¹⁶¹ Ustanovení § 106 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ustanovení § 9 odst. 1 AA.

¹⁶² Ustanovení § 67 AA.

¹⁶³ Ustanovení § 68 AA.

¹⁶⁴ Ustanovení § 68 odst. 3 AA.

¹⁶⁵ Ustanovení § 31 ZRŘ.

¹⁶⁶ Ustanovení § 35 ZRŘ.

Jistým historickým reliktem z dob, kdy byl rozhodčí nález považován pouze za smlouvu a pokud nebyl stranami plněn dobrovolně, k jeho vynucení bylo nutné podat k soudu žalobu na porušení smlouvy,¹⁶⁷ se autorce jeví ustanovení § 66 AA, na základě kterého může obecný soud svolit k tomu, aby byl rozhodčí nález vykonatelný stejně jako soudní rozsudek. Pravomocný rozhodčí nález tedy není automaticky soudně vykonatelný tak, jak je tomu v českém právu dle ustanovení § 28 odst. 2 ZRŘ. Anglické soudy mají i nadále dosti silné postavení ve vztahu k rozhodčímu řízení.

¹⁶⁷ TWEEDDALE, A., TWEEDDALE, K. *Arbitration of Commercial Disputes, International and English Law and Practice*. New York: Oxford University Press, 2005, s. 481.

5. Komparace pravidel rozhodčího řádu Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky a rozhodčího řádu Mezinárodního rozhodčího soudu v Londýně

5.1 Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky – úvodní charakteristika

V českém právním prostředí mohou být stále rozhodčí soudy zřízeny pouze na základě zákona.¹⁶⁸ Ustanovením § 19 zákona č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky (dále jen *zákon o Hospodářské a Agrární komoře* nebo *zHKAK*) byl zřízen rozhodčí soud jakožto „*nezávislý orgán pro rozhodování sporů nezávislymi rozhodci podle předpisů o rozhodčím řízení.*“¹⁶⁹ Původ rozhodčího soudu v Praze však sahá až do roku 1949, kdy byl založen Rozhodčí soud při Československé obchodní komoře, který byl následně v roce 1980 přejmenován na Rozhodčí soud při Československé obchodní a průmyslové komoře a k 1. lednu 1995 byl název změněn na současný stav, tedy na Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.¹⁷⁰ Ačkoliv pod různými názvy, Rozhodčí soud v Praze existuje již od roku 1949.

Dle ustanovení § 13 odst. 2 ZRŘ mohou stále rozhodčí soudy vydávat své statuty a řády, které musí být uveřejněny v Obchodním věstníku, a v nichž je dle ustanovení § 19 odst. 4 zHKAK upraven způsob řízení a rozhodování, způsob jmenování rozhodců, jejich počet, organizační uspořádání rozhodčího soudu, sazebník odměn rozhodů, pravidla o nákladech řízení a další otázky související s činností rozhodčího soudu a jejím ekonomickým zajištěním. Rozhodčí soud v Praze vydal k úpravě rozhodčího řízení tři řády a dva zvláštní dodatky – Řád pro vnitrostátní spory, Řád pro

¹⁶⁸ Ustanovení § 13 odst. 1 ZRŘ.

¹⁶⁹ Ustanovení § 19 odst. 1 zHKAK.

¹⁷⁰ Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky: O rozhodčím soudu. [online][cit 2010-18-11]. Dostupné z URL: www.soud.cz/index.php?url=cz_rsinfo.htm.

mezinárodní spory, Řád pro řešení sporů o domény .cz, Zvláštní dodatek Řádu pro rozhodčí řízení pro spotřebitelské spory a Zvláštní dodatek Řádu pro rozhodčí řízení online. Rozhodčí soud rovněž vydal pravidla o nákladech rozhodčího řízení pro každý druh rozhodčího řízení. Podrobný rozbor všech druhů rozhodčích řádů nelze pro omezený rozsah této práce provést, proto se autorka zaměří na Řád pro mezinárodní spory Rozhodčího soudu v Praze platný od 1. května 2002 (dále jen „*Řád pro mezinárodní spory*“), a to z toho důvodu, aby bylo možné v závěru této diplomové práce provést komparaci s rozhodčími pravidly Rozhodčího soudu v Londýně, který se, jak vyplývá již z jeho celého názvu, zabývá pouze mezinárodními rozhodčími spory.

V čele Rozhodčího soudu v Praze je předseda Rozhodčího soudu volený předsednictvem ze svých řad, který je zastupován místopředsedou. Předsednictvo je složeno ze třinácti rozhodců zapsaných na seznam rozhodců vedený Rozhodčím soudem v Praze. Dále se Rozhodčí soud v Praze skládá z rozhodců a tajemníka, který organizuje veškerou činnost Rozhodčího soudu v Praze.

Rozhodčí soud v Praze vede dva seznamy rozhodců – jeden obecný, ve kterém je v současné době zapsáno 306 rozhodců,¹⁷¹ a seznam rozhodců pro spotřebitelské spory, který čítá 56 rozhodců.¹⁷² Na seznam rozhodců může být podle článku IV. odst. 1 Statutu Rozhodčího soudu v Praze¹⁷³ zapsána pouze osoba, která je díky své činnosti způsobilá k výkonu funkce rozhodce a jejíž znalosti a zkušenosti spolu s osobními vlastnostmi dávají záruku úspěšného výkonu funkce rozhodce. O zapsání na seznam rozhodců rozhoduje předsednictvo Rozhodčího soudu v Praze.

¹⁷¹ Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky: Seznamy rozhodců. [online] [cit 2010-18-11]. Dostupné z URL: www.soud.cz/index.php?url=cz_seznamyrozhodcu.php.

¹⁷² *ibid.*

¹⁷³ Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky: Statut. [online] [cit 2010-18-11]. Dostupné z URL: www.soud.cz/download/cz_statut_rs.pdf.

5.2 Mezinárodní rozhodčí soud v Londýně – úvodní charakteristika¹⁷⁴

Kořeny Rozhodčího soudu v Londýně sahají do 19. století, kdy v roce 1892 byla založena Londýnská arbitrážní komora, která se v roce 1903 přejmenovala na Londýnský rozhodčí soud. Pod tímto názvem rozhodčí soud fungoval až do roku 1981, kdy došlo k jeho přejmenování na současné označení, Mezinárodní rozhodčí soud v Londýně. V roce 1985 byla přijata nová rozhodčí pravidla, díky kterým se Rozhodčí soud v Londýně začal řadit k mezinárodním rozhodčím institucím. Tato pravidla byla v roce 1998 revidována a upravena tak, aby vyhovovala nejnovějšímu vývoji ve světě obchodu. Vzhledem k tomu, že je rozhodčí řízení velmi hojně využíváno k řešení sporů z obchodních vztahů, jeho pravidla by tedy měla odrážet nejnovější trendy a vycházet vstříc očekávání obchodníků. Rozhodčí pravidla účinná od 1. ledna 1998 (dále jen „*Rozhodčí pravidla LCIA*“) budou rozebrána níže v této kapitole.

Rozhodčí soud v Londýně je soukromou neziskovou společností s ručením omezeným garancí. Anglické právo, na rozdíl od české právní úpravy, nevyžaduje zákonný základ ke zřízení stálého rozhodčího soudu. Rozhodčí soud v Londýně má třívrstvou strukturu, skládá se z neziskové společnosti, rozhodčího soudu a sekretariátu, v jehož čele je tajemník zajišťující každodenní chod celé instituce.

Rozhodčí soud v Londýně má nejvýše 35 členů. Jde o zkušené rozhodce, kteří jsou pečlivě vybíráni tak, aby svými znalostmi a zkušenostmi dohromady obsáhli všechny hlavní oblasti mezinárodního obchodu. Maximálně 6 z 35 rozhodců může být anglické národnosti, zbylí rozhodci jsou příslušníci různých zemí po celém světě. Rozhodčí soud v Londýně si tímto zajišťuje široké pole působnosti, ve kterém může erudovaně rozhodovat různorodé spory.

¹⁷⁴ Informace obsažené v této podkapitole autorka čerpala z následujících zdrojů: Mezinárodní rozhodčí soud v Londýně: Historie LCIA [online] [cit 2010-18-11]. Dostupné z URL: www.lcia.org/LCIA/Our_History.aspx; Mezinárodní rozhodčí soud v Londýně: Organizace [online] [cit 2010-18-11]. Dostupné z URL: www.lcia.org/LCIA/Organisation.aspx; Mezinárodní rozhodčí soud v Londýně: Ústava Rozhodčího soudu LCIA [online] [cit 2010-18-11]. Dostupné z URL: www.lcia.org/LCIA/Constitution_of_the_Court.aspx.

5.3 Zahájení řízení

Rozhodčí řízení u rozhodčího soudu v Praze se zahajuje podáním žaloby rozhodčímu soudu.¹⁷⁵ Dle ustanovení § 17 Řádu pro mezinárodní spory musí žaloba obsahovat identifikační údaje stran (jejich označení a adresy), nárok žalobce a jeho podpis. V žalobě by mělo být také uvedeno, na základě čeho má rozhodčí soud v Praze pravomoc rozhodovat daný spor, na jakých skutkových a právních skutečnostech zakládá žalobce svůj nárok a jakými důkazy podpoří svá tvrzení. Dále je třeba v žalobě uvést jméno a příjmení rozhodce jmenovaného žalobcem nebo požádat předsedu rozhodčího soudu v Praze, aby rozhodce jmenoval. Žalobce musí v žalobě rovněž vyčíslit hodnotu sporu, která se dle ustanovení § 18 Řádu pro mezinárodní spory určuje vymáhanou částkou v žalobách o peněžité plnění, hodnotou vymáhaného majetku v žalobách o vydání majetku, hodnotou předmětu právních vztahů v žalobách určovacích a v žalobách o změnu právních vztahů nebo na základě údajů o materiálních zájmech žalobce v případech žalob o konání nebo nekonání. Vzhledem k tomu, že dle ustanovení § 16 Řádu pro mezinárodní spory je podmínkou projednání žaloby zaplacení poplatku za rozhodčí řízení, je požadovanou součástí žaloby také doklad o zaplacení tohoto poplatku. Výše poplatku se určí podle Pravidel o nákladech pro mezinárodní spory a Sazebníku nákladů rozhodčího řízení pro mezinárodní spory.

Veškeré písemnosti rozhodčího soudu v Praze má na starosti tajemník,¹⁷⁶ který, v případě, že žaloba nebude mít všechny výše uvedené náležitosti, vyzve žalobce k odstranění vad žaloby ve lhůtě, která nesmí být delší než 2 měsíce.¹⁷⁷ Pokud žaloba netrpí vadami, zašle tajemník její kopii včetně všech přiložených dokumentů žalovanému a vyzve jej, aby do 30 dnů od doručení žaloby podala rozhodčímu soudu v Praze žalobní odpověď podepřenou důkazy, a aby v téže lhůtě oznámila jméno a příjmení zvoleného rozhodce.¹⁷⁸ Žalovaný může rovněž podat na žalobce protižalobu.¹⁷⁹

¹⁷⁵ Ustanovení § 16 Řádu pro mezinárodní spory.

¹⁷⁶ Ustanovení § 4 Řádu pro mezinárodní spory.

¹⁷⁷ Ustanovení § 19 Řádu pro mezinárodní spory.

¹⁷⁸ Ustanovení § 20 Řádu pro mezinárodní spory.

¹⁷⁹ Ustanovení § 28 Řádu pro mezinárodní spory.

Obdobný způsob zahájení řízení najdeme i v Rozhodčích pravidlech LCIA. Dle ustanovení článku 1 Rozhodčích pravidel LCIA se rozhodčí řízení zahajuje dnem, kdy žalobce zašle tajemníkovi Mezinárodního rozhodčího soudu v Londýně písemnou žádost o arbitráž, která musí obsahovat (případně k ní musí být přiloženy) kontaktní údaje stran sporu a jejich právních zástupců, kopii rozhodčí smlouvy, stručný popis podstaty sporu, požadavky strany na rozhodčí řízení (tj. počet rozhodců, požadovaná kvalifikace a státní příslušnost rozhodců, sídlo a jazyk rozhodčího řízení). Pokud rozhodčí smlouva obsahuje ustanovení, dle kterého mají strany jmenovat rozhodce, žalobce je povinen provést volbu rozhodce v rámci žádosti o arbitráž. Rovněž je nezbytné zaplatit poplatek předepsaný v Seznamu nákladů rozhodčího řízení. Pokud nebude poplatek zaplacen, se žádostí o arbitráž bude zacházeno tak, jako kdyby ji tajemník vůbec neobdržel. Žalobce je navíc povinen sám doručit kopii žádosti o arbitráž včetně všech doprovodných dokumentů všem protistranám a rozhodčímu soudu v Londýně pak musí spolu se žádostí o arbitráž dodat potvrzení o tom, že protistranám bylo doručeno. Na rozdíl od rozhodčího soudu v Praze, jehož tajemník zasílá kopii žaloby žalovanému, Rozhodčí soud v Londýně nezajišťuje doručování žalobního návrhu protistranám.

Žalovaný je povinen doručit tajemníkovi Rozhodčího soudu v Londýně písemné vyjádření k žalobě obsahující stanovisko žalovaného k nárokům vzneseným žalobcem, požadavky žalovaného na rozhodce, na průběh řízení a případně vznést protinárok proti žalobci, a to do třiceti dnů po obdržení žádosti o arbitráž.¹⁸⁰ Jestliže je žalovaný vázán rozhodčí smlouvou ke jmenování rozhodce, musí tak provést ve vyjádření k žalobě. Nedoručení vyjádření se k žalobě žalovaného je dle ustanovení článku 2.3 Rozhodčích pravidel LCIA chápáno jako neodvolatelné vzdání se práva na jmenování rozhodce. Volbu rozhodce pak provede Rozhodčí soud v Londýně.

¹⁸⁰ Ustanovení čl. 2 Rozhodčích pravidel LCIA.

5.4 Rozhodci

Jak je uvedeno výše, oba rozhodčí soudy vedou seznamy rozhodců, ze kterých jsou jmenováni rozhodci pro řešení konkrétních sporů. Rozhodčí soud v Praze však zároveň umožňuje, aby si každá strana za rozhodce zvolila libovolnou osobu, tedy i osobu, která v seznamu rozhodců zapsána není. Tato osoba však musí být pro tento jednotlivý spor dopsána na seznam rozhodců, k čemuž je třeba schválení předsednictva Rozhodčího soudu v Praze.¹⁸¹ Rozhodčí soud v Praze tak respektuje vůli stran ohledně osoby rozhodce, zároveň ale také kontroluje, zda rozhodce zvolený stranou splňuje požadavky Rozhodčího soudu v Praze kladené na rozhodce, čímž předchází nevydařeným rozhodčím řízením a zajišťuje tak určitý standard rozhodování, který vede k dobré reputaci rozhodčího soudu.

Rozhodci jmenovaní stranami nebo předsedou Rozhodčího soudu v Praze (pokud ho k této činnosti strany sporu pověřily v rozhodčí smlouvě) následně jmenují předsedu rozhodčího tribunálu. Při volbě předsedy rozhodčího tribunálu však již nepanuje taková volnost jako při jmenování rozhodců, předsedou rozhodčího tribunálu může být jmenován pouze ten rozhodce, který je zapsán do seznamu rozhodců Rozhodčího soudu v Praze.¹⁸²

V případě, že podle rozhodčí smlouvy má spor rozhodnout jediný rozhodce, bude jím rozhodce, na kterém se strany vzájemně shodnou. Pokud se strany nedohodnou, jediného rozhodce vybere a jmenuje předseda Rozhodčího soudu v Praze.¹⁸³ Řád pro mezinárodní spory obsahuje podpůrná ustanovení také pro případ, kdy strany v případě, kdy si v rozhodčí smlouvě sjednaly předložení sporu rozhodčímu tribunálu, nejmenují rozhodce ve stanovené lhůtě. V takovém případě za strany provede volbu opět předseda Rozhodčího soudu v Praze.¹⁸⁴ Tato podpůrná funkce Rozhodčího soudu v Praze zabraňuje stranám (obvykle půjde o žalovaného) v tom, aby zdržovaly konstituování rozhodčího tribunálu, tím bránily rozhodčímu řízení a oddalovaly tak rozhodnutí sporné záležitosti.

¹⁸¹ Ustanovení čl. IV. odst. 1 Statutu rozhodčího soudu v Praze.

¹⁸² Ustanovení § 21 odst. 1 Řádu pro mezinárodní spory.

¹⁸³ Ustanovení § 21 odst. 4 Řádu pro mezinárodní spory.

¹⁸⁴ Ustanovení § 21 odst. 2 Řádu pro mezinárodní spory.

Rozhodčí pravidla LCIA neumožňují stranám přímé jmenování rozhodce. Strany mohou pouze vyjádřit své požadavky na to, zda má být spor rozhodován jedním nebo více rozhodci, a na kvalifikaci rozhodce; mohou tak pouze navrhnout určitou osobu ze seznamu rozhodců vedeného Rozhodčím soudem v Londýně.¹⁸⁵ Jmenování konkrétních osob k rozhodnutí daného sporu provádí dle článku 5 Rozhodčích pravidel LCIA Rozhodčí soud v Londýně sám. Bere však ohled na požadavky stran, na povahu a okolnosti sporu a také na národnost stran. Dle úpravy obsažené v článku 6 Rozhodčích pravidel LCIA totiž jediný rozhodce, případně předseda rozhodčího tribunálu, pokud spor rozhoduje několik rozhodců, nesmí být stejné národnosti jako žádná ze stran sporu. Jedinou výjimkou z této zásady je situace, kdy strana s odlišnou národností než rozhodce, který má stejnou národnost jako protistrana, písemně souhlasí s tím, aby tento rozhodce projednával a rozhodoval předmětný spor. Zásadou odlišné národnosti se Rozhodčí soud v Londýně snaží dosahovat maximální objektivitu a nezávislosti rozhodců při posuzování předloženého sporu a zabraňovat nařčením, že rozhodce, který je stejné národnosti jako jedna ze stran řízení, tuto stranu zvýhodňoval.

V případě, že strany sporu mají pochybnosti o nestrannosti, nezávislosti či nepodjatosti rozhodce, Řád pro mezinárodní spory¹⁸⁶ i Rozhodčí pravidla LCIA¹⁸⁷ umožňují namítnout tuto skutečnost a domáhat se tak jmenování jiného rozhodce. Strany však nemohou rozhodce přímo odvolat. V řízení konaném před Rozhodčím soudem v Praze o odmítnutí jednoho z rozhodců rozhodčího tribunálu rozhodují ostatní členové rozhodčího tribunálu.¹⁸⁸ Jestliže se nedohodnou, rozhodne o odmítnutí rozhodce předsednictvo, které rozhoduje rovněž o odmítnutí jediného rozhodce. Obdobně může pouze Rozhodčí soud v Londýně odvolávat rozhodce v případě, že se rozhodne rezignovat, jestliže zemře, vážně onemocní nebo odmítá či není schopen rozhodovat v daném sporu a také v případě, kdy se objeví závažné pochybnosti o jeho nestrannosti a nezávislosti.¹⁸⁹ Po odvolání rozhodce dojde podle

¹⁸⁵ Ustanovení čl. 1.1 písm. d) a čl. 2.1 písm. c) Rozhodčích pravidel LCIA.

¹⁸⁶ Ustanovení § 22 odst. 1 Řádu pro mezinárodní spory.

¹⁸⁷ Článek 10.3 Rozhodčích pravidel LCIA.

¹⁸⁸ Ustanovení § 22 odst. 2 Řádu pro mezinárodní spory.

¹⁸⁹ Článek 10.1 Rozhodčích pravidel LCIA.

ustanovení obou posuzovaných rozhodčích řádů ke jmenování nového rozhodce. U Rozhodčího soudu v Praze bude postupováno stejně, jako u prvního jmenování, tedy každá strana jmenuje rozhodce a tito jmenují předsedu rozhodčího tribunálu, případně strany na základě dohody jmenují jediného rozhodce.¹⁹⁰ Rozhodčí soud v Londýně má však absolutní svobodu provést jmenování nového rozhodce odlišným způsobem, než jak probíhalo první jmenování.¹⁹¹ Z výše uvedeného vyplývá, že Rozhodčí soud v Londýně má větší vliv na konstituování rozhodčího tribunálu, než Rozhodčí soud v Praze, který dává stranám v této záležitosti větší svobodu volby.

V zájmu zachování rychlosti rozhodčího řízení obsahují Rozhodčí pravidla LCIA v článku 9 pravidla pro urychlené sestavení rozhodčího tribunálu či jmenování jediného rozhodce. Strana rozhodčího řízení se může obrátit na Rozhodčí soud v Londýně s písemnou žádostí, jejíž kopie musí být doručena všem dalším stranám sporu, o urychlené jmenování rozhodců. V žádosti musí být uvedeny konkrétní důležité důvody opodstatňující výjimečnou spěšnost při volbě rozhodců. Rozhodčí soud v Londýně může, na základě své volné úvahy, žádosti strany vyhovět a zkrátit čas pro sestavení rozhodčího tribunálu.¹⁹²

Pokud jde o pravomoc rozhodců posoudit svou pravomoc rozhodnout spor, Řád pro mezinárodní spory svěřuje toto oprávnění předsednictvu Rozhodčího soudu v Praze. Jestliže předsednictvo usoudí, že pravomoc rozhodnout daný spor chybí, usnesením řízení zastaví; jinak námitku nepřislusnosti zamítne.¹⁹³ Naproti tomu Rozhodčí řád LCIA opravňuje k rozhodnutí o pravomoci samotné rozhodce.¹⁹⁴ Tato odlišnost komparovaných rozhodčích řádů je dle názoru autorky této diplomové práce důsledkem rozdílné participace stran sporu na jmenování rozhodců. Rozhodčí soud v Londýně jmenuje rozhodce sám a stranám je umožněno učinit pouze návrh na rozhodce, Rozhodčí soud v Londýně tak má k rozhodcům větší důvěru, která se projevuje mimo jiné v tom, že jim svěřuje pravomoc rozhodnout o své kompetenci.

¹⁹⁰ Ustanovení § 22 odst. 3 Řádu pro mezinárodní spory.

¹⁹¹ Článek 11.1 Rozhodčích pravidel LCIA.

¹⁹² Článek 9 Rozhodčích pravidel LCIA.

¹⁹³ Ustanovení § 23 Řádu pro mezinárodní spory.

¹⁹⁴ Článek 23 Rozhodčích pravidel LCIA.

Rozhodčí soud v Praze je otevřenější vůli stran, což s sebou ale nese ten jev, že si musí počínat opatrněji, proto svěřuje pravomoc rozhodnout o pravomoci předsednictvu.

5.5 Projednání sporu

Velkou výhodou institucionálního rozhodčího řízení je skutečnost, že stálý rozhodčí soud obvykle zajišťuje veškeré organizační záležitosti, poskytuje prostory pro řízení, vyzumívá strany o termínech jednání a vede celé rozhodčí řízení.¹⁹⁵ Toto samozřejmě platí jak pro Rozhodčí soud v Praze, tak pro Rozhodčí soud v Londýně.

Řízení rozhodčího tribunálu Rozhodčího soudu v Praze se obvykle koná v sídle rozhodčího soudu v Praze, nicméně, ústní jednání se může konat i v jiném místě, pokud si to strany sporu sjednají a tajemník Rozhodčího soudu v Praze odsouhlasí.¹⁹⁶ Preference vůle stran se v Řádu pro mezinárodní spory projevuje mimo jiné v tom, že rozhodčí senát může konat ústní jednání v zahraničí ze svého podnětu pouze tehdy, jestliže s tím strany sporu souhlasí.¹⁹⁷ Rozhodčí pravidla LCIA rovněž respektují vůli stran, když v článku 16 stanovují, že rozhodčí řízení se koná v místě, na kterém se strany písemně dohodly. Pouze v případě absence dohody stran se použije podpůrná úprava Rozhodčích pravidel LCIA, která za místo konání rozhodčího řízení označuje Londýn.

Při regulaci postupu řízení mají rozhodci Rozhodčího soudu v Praze i Rozhodčího soudu v Londýně shodně povinnost postupovat tak, aby byly všem stranám poskytnuty stejné příležitosti k uplatnění práv, zajištěno rovné postavení a přitom byl bez zbytečných formalit zjištěn skutkový stav věci nezbytný pro rozhodnutí sporu.¹⁹⁸ Tyto povinnosti jsou odrazem zákonných ustanovení (ZRŘ i AA). Rozhodčí pravidla LCIA v souladu se zákonnými ustanoveními Anglického zákona o rozhodčím řízení zdůrazňují autonomii stran a v článku 14.1 strany opravňuje ke sjednání takových pravidel, podle kterých bude vedeno rozhodčí řízení, která budou v souladu

¹⁹⁵ RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. Plzeň: A. Čeněk, 2005. s. 29.

¹⁹⁶ Ustanovení § 5 Řádu pro mezinárodní spory.

¹⁹⁷ Ustanovení § 5 odst. 2 Řádu pro mezinárodní spory.

¹⁹⁸ Ustanovení § 5a Řádu pro mezinárodní spory, článek 14 Rozhodčích pravidel LCIA.

s obecnými povinnostmi rozhodce stanovenými v zákoně o rozhodčím řízení (tedy jednat spravedlivě a nestranně, uzpůsobit pravidla rozhodčího řízení okolnostem sporu tak, aby se předešlo zbytečným průtahům a finančním výdajům). Pokud strany neupraví pravidla řízení dle svých představ a přání, rozhodci budou oprávněni vykonávat veškerá oprávnění, která jim dává právní řád rozhodný pro předmět sporu. Zde se promítá ustanovení § 33 AA. Řád nepopisuje detailně způsob, jakými by mělo být rozhodčí řízení vedeno. Je tedy na rozhodčím tribunálu a na stranách, aby z jejich vzájemné spolupráce vzešla pravidla vyhovující okolnostem daného případu.¹⁹⁹ Smyslem je vytvořit taková pravidla, která budou předcházet průtahům a výdajům a zároveň budou umožňovat spravedlivé rozhodnutí sporu.²⁰⁰

Pokud jde o právo rozhodné pro vyřešení sporu, Řád pro mezinárodní spory stanoví v ustanovení § 8 pravidlo, že rozhodčí soud rozhoduje podle ustanovení smlouvy, ze které daný spor vznikl a přitom přihlíží k obchodním zvyklostem.²⁰¹ Strany mohou samozřejmě provést také volbu rozhodného práva. Na základě výslovného zmocnění stran mohou rozhodci rozhodovat spor podle zásad spravedlnosti. Rozhodčí pravidla LCIA v článku 22.3 říkají, že spor je rozhodován podle práva, které si strany zvolily, a pokud strany volbu neprovedly, rozhodčí tribunál rozhodne podle práva, které bude považovat za nejvhodnější. Na základě výslovného písemného zmocnění mohou rozhodci spor rozhodovat podle zásad spravedlnosti.

Komparativní nevýhodou Rozhodčího soudu v Praze je skutečnost, že se řízení obvykle koná v českém jazyce, přičemž strany mohou požádat o tlumočení, jehož náklady si však hradí samy.²⁰² Řád pro mezinárodní spory neumožňuje, aby strany požádaly rozhodce o vedení řízení v jiném než českém jazyce. V jiném jazyce může řízení probíhat pouze v případě, že to rozhodci považují za potřebné a strany sporu s tím souhlasí.²⁰³ Písemná podání však mohou být předkládána kromě českého jazyka také v jazyku kontraktu či v jazyku, jakým strany mezi sebou komunikovaly.²⁰⁴

¹⁹⁹ BLACKABY, N., PARTASIDES, C., REDFERN, A., HUNTER, M. *Redfern and Hunter on International Arbitration*, New York: Oxford University Press, 2009. s. 369.

²⁰⁰ *ibid.*

²⁰¹ Ustanovení § 8 odst. 1 Řádu pro mezinárodní spory.

²⁰² Ustanovení § 7 odst. 1 Řádu pro mezinárodní spory.

²⁰³ Ustanovení § 7 odst. 2 Řádu pro mezinárodní spory.

²⁰⁴ Ustanovení § 6 odst. 2 Řádu pro mezinárodní spory.

Nicméně, jazyková bariéra ústního jednání může vést k nižší frekvenci volby Rozhodčího soudu v Praze k řešení sporů vyplývajících z mezinárodních právních vztahů.

Rozhodčí soud v Londýně je z jazykového hlediska flexibilnější. Ustanovení článku 17 Rozhodčích pravidel LCIA považuje jazyk, v němž byla uzavřena rozhodčí smlouva, za výchozí jazyk. K tomuto jazyku přihlíží rozhodčí tribunál při rozhodování, který jazyk bude jazykem řízení. Rozhodčí tribunál dává současně příležitost stranám sporu, aby se vyjádřily k tomu, jaký jazyk by měl být jazykem řízení. Ke stanoviskům stran rozhodčí tribunál následně přihlíží. Jazykem řízení konaného před Rozhodčím soudem v Londýně tak není automaticky anglický jazyk. Řízení probíhá v jazyce, který rozhodčí tribunál považuje vzhledem ke všem okolnostem za nejvhodnější, čímž činí rozhodčí řízení stranám přístupnější.

Dle ustanovení § 26 Řádu pro mezinárodní spory se obvykle spor před Rozhodčím soudem v Praze projednává v ústním neveřejném jednání. Jednání však může proběhnout i bez účasti strany a to tehdy, jestliže strana projeví přání, aby se jednání konalo v její nepřítomnosti, nebo jestliže se strana, ač řádně vyrozuměna o čase a místě jednání, nedostaví a ani nepožádá z vážného důvodu o odročení jednání. Strana sporu se rovněž může nechat zastoupit zástupcem. Ústní jednání však není bezpodmínečně nutnou součástí rozhodovacího procesu. V souladu s ustanovením § 27 si mohou strany sjednat rozhodnutí sporu ve zjednodušeném řízení, které spočívá v tom, že rozhodčí tribunál celý spor rozhodne pouze na základě písemných podkladů. V rámci zjednodušeného řízení si navíc strany mohou smluvit, že rozhodčí nález není třeba odůvodňovat.²⁰⁵

Obdobnou úpravu obsahují i Rozhodčí pravidla LCIA, která v článku 19.1 umožňují stranám písemně si sjednat, že jejich spor bude rozhodnut pouze na základě písemností. Při rozhodování sporu bez ústního jednání rozhodčí tribunál posuzuje tři druhy dokumentů: žalobu, ve které má být uvedeno, o jaká fakta a jaké právní normy opírá žalobce svůj nárok; žalobní odpověď, ve které žalovaný uvádí, jaké skutečnosti tvrzené žalobcem uznává a jaké odmítá, přičemž je nutno připojit důkazy, o jaké se

²⁰⁵ Ustanovení § 27 odst. 2 Řádu pro mezinárodní spory.

opírá; a dupliku žalobce.²⁰⁶ Každý z těchto dokumentů musí být dodán tajemníkovi Rozhodčího soud v Londýně v určité lhůtě a musí k němu být připojeny kopie všech důležitých důkazních dokumentů.²⁰⁷ Pokud si strany písemně nesjednaly rozhodování pouze na základě předložených dokumentů, rozhodovací proces bude pokračovat ústním jednáním, které bude nařízeno rozhodčím tribunálem,²⁰⁸ přičemž vyhodnocování výše uvedených písemných dokumentů představuje první fázi rozhodovacího procesu.²⁰⁹

Specialitou Řádu pro mezinárodní spory, která nemá obdobu v Rozhodčích pravidlech LCIA, je úprava urychleného řízení.²¹⁰ Na základě dohody stran je možné po zaplacení zvýšeného poplatku provést celé rozhodčí řízení včetně vydání rozhodčího nálezu do jednoho měsíce od zaplacení tohoto poplatku.²¹¹ Nedosažení dohody stran o konání urychleného rozhodčího řízení však jeho konání nebrání. Na základě návrhu kterékoliv ze stran je možné po uhrazení zvýšeného poplatku provést urychlené řízení s vydáním rozhodčího nálezu do čtyř měsíců od zaplacení poplatku.²¹²

V rozhodčích řízeních konaných podle Řádu pro mezinárodní spory jsou rozhodci povinni podporovat strany ve smírném řešení jejich sporu a mají je v každém stadiu řízení vyzývat k uzavření smíru.²¹³ Řád pro mezinárodní spory tímto ustanovením plní povinnost působit na strany, aby se dohodly na smíru vyplývající z ustanovení § 24 ZRR (jak již bylo popsáno výše v kapitole 4.3). Když strany dospějí ke smírnému řešení, může být tento smír vydán ve formě rozhodčího nálezu. Rozhodčí pravidla LCIA obdobnou povinnost rozhodců neobsahují, uzavření smíru však umožňují.²¹⁴ V takovém případě rozhodčí tribunál vydá na žádost stran tzv. smírný nálezu, který nemusí obsahovat odůvodnění.

Pokud nedojde ke smírnému vyřešení sporu, rozhodčí soud věc posuzuje na základě předložených důkazů. Dle ustanovení § 31 Řádu pro mezinárodní spory mají

²⁰⁶ Článek 15.2, 15.3, 15.4 Rozhodčích pravidel LCIA.

²⁰⁷ Článek 15.6 Rozhodčích pravidel LCIA.

²⁰⁸ Článek 19.2 Rozhodčích pravidel LCIA.

²⁰⁹ Článek 15.1 Rozhodčích pravidel LCIA.

²¹⁰ Ustanovení § 27a Řádu pro mezinárodní spory.

²¹¹ Ustanovení § 27a odst. 1 písm. a) Řádu pro mezinárodní spory.

²¹² Ustanovení § 27a odst. 1 písm. b) Řádu pro mezinárodní spory.

²¹³ Ustanovení § 29 Řádu pro mezinárodní spory.

²¹⁴ Článek 26.8 Rozhodčích pravidel LCIA.

strany povinnost dokazovat svá tvrzení, přičemž o způsobu provádění důkazů a o hodnocení důkazů rozhoduje rozhodčí tribunál. Rozhodčí tribunál si může podle svého uvážení vyžádat i další důkazy (např. důkaz znaleckým posudkem či důkaz předložený třetí osobou). Rozhodčí pravidla LCIA obsahují podrobnější, avšak obdobná pravidla dokazování jako Řád pro mezinárodní spory. Rozhodčí pravidla LCIA však navíc v článku 20.6 stranám umožňují, aby v zájmu urychlení rozhodovacího procesu svědky vyslechly již dříve a rozhodčímu soudu pouze přečetly výpovědi těchto svědků.

5.6 Rozhodnutí

Po zhodnocení všech důkazů a všech okolností sporu vydá rozhodčí tribunál rozhodnutí. Dle ustanovení § 33 Řádu pro mezinárodní spory končí rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem v Praze vydáním rozhodčího nálezu nebo vydáním usnesení o zastavení řízení. Pokud je vyjasněna pouze část projednávaného sporu, rozhodčí tribunál může vydat částečný rozhodčí nález a v dalších částech pokračovat v řízení. V řízení o nároku sporném jak co do důvodu, tak co do výše může rozhodčí tribunál rozhodnout mezitímním rozhodčím nálezem nejprve co do důvodu a následně pokračovat v rozhodování o výši nároku. Článek 26.7 Rozhodčích pravidel LCIA umožňuje rozhodčímu tribunálu vydávat samostatné rozhodčí nálezy o jednotlivých částech posuzovaného sporu.

Oba komparované stálé rozhodčí soudy vydávají rozhodčí nálezy, které jsou konečné a závazné.²¹⁵ Řízení je tudíž jednoinstanční a strany nemají možnost nechat rozhodčí nález přezkoumat jinými rozhodci.

Co se týká obsahových náležitostí rozhodčího nálezu, Řád pro mezinárodní spory v ustanovení § 35 požaduje, aby rozhodčí nález obsahoval název rozhodčího soudu, místo a datum vydání nálezu, jména a příjmení rozhodců, označení stran a dalších účastníků sporu, předmět sporu a krátké vylíčení jeho okolností, rozhodnutí o žalobních nárocích, odůvodnění a podpisy rozhodců. Rozhodčí pravidla LCIA jsou v této záležitosti stručnější a dle článku 26.1 požadují, aby bylo v rozhodčím nálezu

²¹⁵ Ustanovení § 39 Řádu pro mezinárodní spory, článek 26.9 Rozhodčích pravidel LCIA.

uvedeno datum a místo vydání nálezu, podpisy rozhodců a odůvodnění, pokud si strany nesmluvily, že není třeba nález odůvodňovat.

Řád pro mezinárodní spory i Rozhodčí pravidla LCIA obsahují ustanovení regulující situace, kdy je nutné provést opravu či doplnění rozhodčího nálezu,²¹⁶ přičemž úprava v obou řádech je velmi podobná. V případě, že v rozhodčím nálezu nebylo rozhodnuto o všech nárocích strany, může tato strana požádat o vydání doplňujícího nálezu. Jestliže jsou v rozhodčím nálezu obsaženy chyby v počtech, v psaní nebo jiné nesprávnosti, rozhodčí senát takový nález opraví.

V Řádu pro mezinárodní spory neobsažené pravidlo je zakotveno v článku 30 Rozhodčích pravidel LCIA. Jde o povinnost mlčenlivosti, která je jak českým, tak anglickým rozhodcům uložena již zákonem. Rozhodčí pravidla LCIA však tuto povinnost znovu zdůrazňují a navíc deklarují, že Rozhodčí soud v Londýně nepublikuje rozhodčí nálezy ani žádné jejich části bez předchozího písemného souhlasu stran a rozhodčího tribunálu. Oba porovnávané stálé rozhodčí soudy pečlivě dbají o zachování povinnosti mlčenlivosti a důvěrnosti dokumentů, přestože to ve svém řádu výslovně uvádí pouze Rozhodčí soud v Londýně.

²¹⁶ Ustanovení § 38 Řádu pro mezinárodní spory, článek 27 Rozhodčích pravidel LCIA.

Závěr

Na základě výše uvedeného textu je nutné konstatovat, že Český a Anglický zákon o rozhodčím řízení nejsou naprosto odlišné. Obsahují spoustu obdobných rysů, vzhledem k tomu, že se tvůrci obou zákonů opírali o Vzorový zákon UNCITRAL. Přesto však najdeme i některé výrazné odlišnosti, které zde budou shrnuty.

Odlišným způsobem, avšak s obdobným výsledkem, je upravena otázka arbitrability. Česká právní úprava upravuje arbitrabilitu tak, že v rozhodčím řízení lze řešit majetkové spory vzniklé mezi stranami rozhodčí smlouvy, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu a bylo by možné o předmětu sporu uzavřít smír, pokud nejde o spory související s výkonem rozhodnutí nebo incidenční spory. Anglický zákon o rozhodčím řízení umožňuje řešit v rozhodčím řízení jakýkoliv spor, který není z rozhodčího řízení vyňat jiným právním předpisem. Ačkoliv srovnávané zákony přistupují k úpravě arbitrabilních sporů odlišným způsobem, výsledky těchto úprav se nijak zásadně neliší. Dle obou právních úprav nelze v rozhodčím řízení řešit zejména statusové záležitosti a trestněprávní záležitosti.

Pouze Anglický zákon o rozhodčím řízení stranám umožňuje sjednat si v rozhodčí smlouvě, za jakých okolností bude možné odvolat rozhodce. V České republice je možné odvolat rozhodce pouze ze zákonných důvodů.

Porovnávané právní řády obsahují velmi podobnou úpravu požadavků kladených na rozhodčí smlouvu. Český i Anglický zákon o rozhodčím řízení shodně vyžadují rozhodčí smlouvu v písemné formě. Termín „písemně“ je však v Anglickém zákoně o rozhodčím řízení ve srovnání s českou úpravou vymezen širším způsobem. Navíc, anglické common law uznává za platnou i rozhodčí smlouvu uzavřenou ústně. Anglické právní prostředí je tedy v záležitosti rozhodčí smlouvy flexibilnější, což je pro strany rozhodčího řízení výhodnější.

Srovnávané právní úpravy shodně ponechávají na rozhodcích, aby posoudili, zda mají pravomoc rozhodovat daný spor. Nicméně, dle Anglického zákona o rozhodčím řízení rozhodnutí rozhodce o této pravomoci nemusí být konečné. Zákon totiž dává stranám rozhodčího řízení možnost obrátit se na řádný soud s návrhem na

posouzení pravomoci rozhodců rozhodovat daný spor. Tuto možnost mohou strany v rozhodčí smlouvě vyloučit; pokud ji však nevyločí, může kterákoliv ze stran po rozhodnutí rozhodce o pravomoci rozhodovat spor podat návrh na obecný soud, aby v této věci znovu rozhodl. Jde o poměrně nestandardní konstrukci, která v tomto aspektu ponechává anglickým obecným soudům zvýšenou kontrolu nad rozhodčím řízením.

V otázce dokazování mají větší pravomoci rozhodci rozhodující podle Anglického zákona o rozhodčím řízení. Český zákon o rozhodčím řízení rozhodcům umožňuje provádět pouze takové důkazy, které jim byly poskytnuty dobrovolně. Rozhodci nejsou oprávněni nařizovat předložení důkazů či předvolávat svědky k podání výpovědi; jsou však oprávněni obrátit se na soud s dožádáním o obstarání potřebných důkazů. Naproti tomu anglická úprava umožňuje rozhodcům samostatně získávat důkazy, a to včetně jmenování znalců či předvolávání svědků k výslechu. Anglické rozhodčí řízení je tudíž v tomto směru efektivnější a předchází zbytečným průtahům způsobených nutností obrátit se na soud s dožádáním o zajištění nezbytných důkazů.

Angličtí rozhodci mají oproti rozhodcům českým větší pravomoci v otázce rozhodování, zda bude rozhodčí řízení ústní či písemné. Mohou tak přizpůsobit způsob jednání okolnostem sporu. Český zákon o rozhodčím řízení ponechává stranám sporu možnost dohodnout se, že řízení bude písemné, ale v případě, že se strany nedohodly jinak, je řízení vždy ústní.

Pouze Český zákon o rozhodčím řízení ukládá rozhodcům povinnost působit na strany sporu v průběhu řízení tak, aby uzavřely smír. Tato povinnost nemá obdobu v Anglickém zákoně o rozhodčím řízení. Naopak pouze Anglický zákon o rozhodčím řízení uděluje rozhodcům výslovnou imunitu, v českém právu takovou úpravu nenajdeme.

Co se týká vztahu obecných soudů k rozhodčímu řízení, v obou zemích se mohou obecné soudy podílet na obstarávání důkazů pro rozhodčí řízení. Jak již bylo uvedeno výše, anglické obecné soudy mohou navíc posuzovat otázku kompetence rozhodců rozhodnout daný spor. Strany se mohou obrátit na anglický obecný soud také se žádostí o vyjasnění právní otázky, která vyvstala v rozhodčím řízení. Ačkoliv bylo

úmyslem zákonodárce při přijímání Anglického zákona o rozhodčím řízení oslabit pravomoci obecných soudů ve vztahu k rozhodčímu řízení, a přestože k určitému oslabení jistě došlo, dle názoru autorky této diplomové práce mají obecné soudy v Anglii stále dosti silné postavení a významné pravomoci ve vztahu k rozhodčímu řízení.

Ze srovnání rozhodčího řádu Rozhodčího soudu v Praze a rozhodčích pravidel Rozhodčího soudu v Londýně, které bylo provedeno v kapitole č. 5, vyplývá obdobný výsledek jako u srovnání zákonných úprav rozhodčího řízení, a sice že řády obsahují shodné prvky a zároveň se v jistých odhledech odlišují.

Odlišná je již samotný základ rozhodčích soudů, kdy Rozhodčí soud v Praze je zřízen zákonem, zatímco Rozhodčí soud v Londýně je soukromou obchodní společností. Zajímavostí je, že Rozhodčí soud v Londýně se může skládat maximálně z 35 rozhodců, z nichž pouze 6 osob může být anglické národnosti. Rozhodčí soud v Londýně tedy i tímto aspektem dostává svému názvu, tedy že je mezinárodní. Rozhodčí soud v Praze má na svém seznamu rozhodců rovněž rozhodce z jiných zemí než z České republiky, ale většina rozhodců je českých.

Oba rozhodčí soudy tedy mají své seznamy osob, které mohou rozhodovat spory předložené rozhodčímu soudu. Nicméně, pouze Rozhodčí soud v Praze dává stranám volnost výběru rozhodce ze seznamu rozhodců a navíc umožňuje stranám zvolit si i osobu, která není vedena na seznamu, pod podmínkou, že tato osoba bude na seznam rozhodců pro daný případ dopsána (tedy že bude schválena předsednictvem rozhodčího soudu). Strany sporu projednávaného před Rozhodčím soudem v Londýně nejsou oprávněny zvolit si rozhodce, volbu provede rozhodčí soud sám. Strany mohou vznést pouze určité požadavky na osobní kvality či kvalifikaci rozhodce.

Pokud jde o průběh rozhodčího řízení před posuzovanými rozhodčími soudy, úprava v obou rozhodčích řádech je velmi podobná. Rozhodčí pravidla LCIA však rozhodce více podporují ve vedení řízení takovým způsobem, aby bylo možné spor rozhodnout co nejefektivněji a co nejrychleji. Rozhodci Rozhodčího soudu v Londýně se

více přizpůsobují potřebám stran nejenom v regulaci průběhu řízení, ale například také v záležitosti jazykové, tedy v jakém jazyce bude jednáno, tak aby bylo řízení stranám co nejpřístupnější. Jazykovou flexibilitou svého anglického protějšku by se měl inspirovat Rozhodčí soud v Praze, před kterým je řízení obvykle vedeno v českém jazyce s tlumočníky.

Do otázky dokazování se promítají výše shrnutá zákonná ustanovení, vzhledem k tomu, že řády rozhodčích soudů musí být v souladu s právními normami. Rozhodci Rozhodčího soudu v Londýně tak mají větší pravomoci při obstarávání důkazů, než rozhodci Rozhodčího soudu v Praze, kteří v souladu s Českým zákonem o rozhodčím řízení mohou provádět pouze ty důkazy, které jim byly dobrovolně předloženy; nemohou nařídit předložení důkazu či předvolat svědka k výpovědi.

Rozhodčí řízení u obou stálých rozhodčích soudů končí vydáním rozhodnutí. Obsahové náležitosti rozhodčího nálezu jsou v obou řádech velmi podobné. Dle pravidel obou řádů je rozhodčí nález konečný a závazný, čímž je tedy vyloučena možnost přezkumu rozhodčího nálezu jiným rozhodčím tribunálem, kterou poskytuje jak Český, tak Anglický zákon o rozhodčím řízení.

Oba porovnávané stálé rozhodčí soudy pečlivě dbají o zachování povinnosti mlčenlivosti a důvěrnosti dokumentů poskytnutých při rozhodčím řízení.

V celkovém srovnání mají angličtí rozhodci v rozhodčím řízení větší pravomoci než rozhodci rozhodující v českém právním prostředí. Celkově je rozhodčí řízení konané dle anglických pravidel přizpůsobivější okolnostem sporu, ačkoliv v některých věcech je větší důraz na vůli stran kladen v rozhodčím řízení konaném podle českých pravidel.

Přestože úmyslem zákonodárce při tvorbě a přijímání Anglického zákona o rozhodčím řízení bylo omezit pravomoci a zásahy obecných soudů do rozhodčího řízení, dle názoru autorky této diplomové práce mají anglické obecné soudy stále dosti významné a poměrně široké pravomoci ve vztahu k rozhodčímu řízení. České obecné soudy mají ve vztahu k rozhodčímu řízení méně pravomocí.

SEZNAM ZKRATEK

AA	Arbitration Act 1996
ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
o.s.ř.	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
zHAK	zákon č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky
ZŘŘ	zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů
Newyorská úmluva	Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů
Rozhodčí pravidla LCIA	Rozhodčí pravidla Rozhodčího soudu v Londýně
Rozhodčí pravidla UNCITRAL	Rozhodčí pravidla Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo
Rozhodčí soud v Londýně	Mezinárodní rozhodčí soud v Londýně
Rozhodčí soud v Praze	Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky
Řád pro mezinárodní spory	Řád pro mezinárodní spory Rozhodčího soudu v Praze
Řád pro vnitrostátní spory	Řád pro vnitrostátní spory Rozhodčího soudu v Praze
Vzorový zákon UNCITRAL	Vzorový zákon UNCITRAL o mezinárodní obchodní arbitráži

SEZNAM LITERATURY

1. Monografie

1. ACTA UNIVERSITATIS CAROLINAE – IURIDICA, *Pocta Zdeňku Kučerovi k 80. narozeninám*, Praha: Karolinum, 2008
2. BĚLOHLÁVEK, A. J., *Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2008
3. BLACKABY, N., PARTASIDES, C., REDFERN, A., HUNTER, M. *Redfern and Hunter on International Arbitration*, New York: Oxford University Press, 2009
4. BÜHRING-UHLE, C. *Arbitration and Mediation in International Business*. Hague: Kluwer Law International, 1996
5. HRADILOVÁ, V., *Diversity in the scope of arbitrability: Commercial aspect of arbitration vs. Broad scope of arbitrable issues in the selected legal systems in COFOLA 2010: the Conference Proceedings*, 1. edition. Brno: Masaryk University, 2009
6. MERRILLS, J. *International Dispute Settlement*. 4th edition. New York: Cambridge University Press, 2005
7. RABAN, P. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. 1.vyd. Praha: C.H.Beck, 2004
8. ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2.vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008
9. RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. Plzeň: A. Čeněk, 2005
10. RŮŽIČKA, K. *Mezinárodní obchodní arbitráž*. Praha: Prospektum, 1997
11. SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I. *Rozhodčí řízení: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002
12. TWEEDDALE, A., TWEEDDALE, K. *Arbitration of Commercial Disputes, International and English Law and Practice*. New York: Oxford University Press, 2005

2. Články

1. BAGNER, H. Confidentiality – A Fundamental Principle in International Commercial Arbitration?, *Journal of International Arbitration* 2001, Vol. 18, No. 2
2. BERDYCH, M., ZWETTLEROVÁ, I. Náležitosti a forma rozhodčí doložky, *Právní rozhledy* 2008, č. 24
3. BĚLOHLÁVEK, A. Arbitrabilita sporů, *Právní zpravodaj* 2003, č. 3
4. BĚLOHLÁVEK, A. Druhá instance v rozhodčím řízení, *Právní zpravodaj* 2003, č. 6
5. BĚLOHLÁVEK, A. Postavení rozhodčího řízení v systému ochrany práv a ústavního pořádku České republiky a dalších zemí, *Právní rozhledy* 2004, č. 7
6. BĚLOHLÁVEK, A. Rozhodčí řízení ad hoc vs. řízení před stálými rozhodčími soudy a postavení tzv. rozhodčích center, *Bulletin advokacie* 2005, č. 10
7. BĚLOHLÁVEK, A. Vznik rozhodčí smlouvy a oprávnění rozhodců, *Právní zpravodaj* 2005, č. 7
8. BERTRAND, E. The Confidentiality of Arbitration: Evolution or Mutation Following Esso/BHP vs. Plowman, *Evropské a mezinárodní právo* 1996, č. 6-7
9. BHATIA, V., CANDLIN, CH., SHARMA, R. Confidentiality and integrity in international commercial arbitration practice, *Arbitration* 2009, Vol. 75, No. 1
10. CROWTER, H., TOBIN, A. Ensuring that Arbitration Remains a Preferred Option for International Dispute Resolution: Some Practical Considerations, *Journal of International Arbitration* 2002, Vol. 19, No. 4
11. DEBATTISTA, CH. Drafting Enforceable Arbitration Clauses, *Arbitration International* 2005, Vol. 21, No. 2
12. EDWARDS, A., Confidentiality in arbitration: fact or fiction?, *International Arbitration Law Review* 2001, Vol. 4, No. 3
13. FRIGNANI, A., Drafting Arbitration Agreements, *Arbitration International* 2008, Vol. 24, No. 4
14. GRIFFIN, P. Recent Trends in the Conduct of International Arbitration: Discovery Procedures and Witness Hearings, *Journal of International Arbitration* 2000, Vol. 17, No. 2

15. HUNTER, M. International Commercial Dispute Resolution: The Challenge of the Twenty-first Century, *Arbitration International* 2000, Vol. 16, No. 4
16. KLEIN, B. Přednosti rozhodčího řízení, *Právní rádce* 1999, č. 13
17. KLEIN, B. Rozhodčí řízení a výkon rozhodčích nálezů v České republice, *Právní rádce* 1995, č. 8
18. RIX, B. International arbitration, yesterday, today and tomorrow, *Arbitration* 2006, Vol. 72, No. 3
19. RŮŽIČKA, K. Odvolání v rozhodčím řízení?, *Právní praxe v podnikání* 2000, č. 4
20. RŮŽIČKA, K. Je rozhodčí smlouva základem rozhodčího řízení?, *Bulletin advokacie* 2005, č. 10
21. RŮŽIČKA, K. K otázce právní povahy rozhodčího řízení, *Bulletin advokacie* 2003, č. 5
22. RŮŽIČKA, K. K některým otázkám institucionálního rozhodčího řízení v mezinárodním obchodním styku, *Právní praxe v podnikání* 1997, č. 9
23. RŮŽIČKA, K. Několik poznámek k rozhodčímu řízení v České republice, *Právní praxe v podnikání* 1996, č. 7-8
24. SÖDERLUND, CH. A Comparative Overview of Arbitration Laws: Swedish Arbitration Act 1999, English Arbitration Act 1996 and Russian Federal Law on International Commercial Arbitration 1993, *Arbitration International* 2004, Vol. 20, No. 1
25. TRAKMAN, L. Confidentiality in International Commercial Arbitration, *Arbitration International* 2002, Vol. 18, No. 1
26. VANTUCH, P., Majetkoprávní spory a možnosti jejich řešení podle zákona o rozhodčím řízení, *Bulletin advokacie* 1995, č. 4
27. VOLCKART, O., MANGELS, A. Are the Roots of the Modern Lex Mercatoria Really Medieval?, *Southern Economic Journal* 1999, Vol. 65, No. 3
28. WANG, M. Are Alternative Dispute Resolution Methods Superior to Litigation in Resolving Disputes in International Commerce? *Arbitration International*, 2000, Vol. 16, No. 2

29. YU, H. Five Years On: A Review of the English Arbitration Act 1996, *Journal of International Arbitration* 2002, Vol. 19, No. 3

3. Zákony

1. Arbitration Act 1996
2. Nařízení č. 3146/1996, Arbitration Act 1996 (Commencement No. 1) Order 1996
3. Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů
4. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
5. zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
6. zákon č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky
7. Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů
8. Vyhláška č. 74/1959 Sb., o Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů

4. Internetové zdroje

1. www.iccwbo.org/id93/index.html
2. www.iccdri.com
3. www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/arb-rules-revised/arb-rules-revised-2010-e.pdf
4. www.cdr-news.com/component/content/article/256-england-a-wales-international-arbitration
5. www.soud.cz/index.php?url=cz_rsinfo.htm
6. www.soud.cz/index.php?url=cz_seznamyrozhodcu.php
7. www.soud.cz/download/cz_statut_rs.pdf
8. www.lcia.org/LCIA/Our_History.aspx
9. www.lcia.org/LCIA/Organisation.aspx
10. www.lcia.org/LCIA/Constitution_of_the_Court.aspx

ABSTRAKT

Název práce: INSTITUCIONÁLNÍ ROZHODČÍ ŘÍZENÍ

Klíčová slova: Institucionální rozhodčí řízení, Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Mezinárodní rozhodčí soud v Londýně

Účelem této diplomové práce je popis a porovnání právních pravidel, dle kterých probíhá rozhodčí řízení v České republice a v Anglii. Česká republika byla zvolena z důvodu autorčina českého původu a studia českého právního řádu. Anglie byla vybrána proto, že je místem, kde má institucionální rozhodčí řízení dlouhou tradici, a je jednou z kolébek rozhodčího řízení. Diplomová práce se zaměřuje na srovnání zákonů o rozhodčím řízení, které platí ve výše uvedených zemích a na srovnání pravidel obsažených v rozhodčím řádu Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky s rozhodčími pravidly Mezinárodního rozhodčího soudu v Londýně.

Tato diplomová práce se skládá z úvodu, pěti kapitol a závěru. Po první kapitole, která stručně popisuje historii rozhodčího řízení, následuje obecná charakteristika, kategorizace druhů a vysvětlení základních principů rozhodčího řízení v kapitole číslo dvě. Třetí kapitola se zabývá problematikou arbitrability a otázkou rozhodčí smlouvy, což jsou dva základní předpoklady nezbytné pro úspěšné rozhodčí řízení. Srovnání českého a anglického zákona o rozhodčím řízení je provedeno ve čtvrté kapitole. Rozhodčí řády výše uvedených rozhodčích soudů jsou porovnány v kapitole číslo pět.

Hlavním cílem této diplomové práce je poskytnutí srovnání rozhodčích zákonů a pravidel zakotvených v České republice a v Anglii a poukázat na výrazné odlišnosti. Ačkoliv mají tyto úpravy a řády mnoho společného, přesto nalézáme důležité rozdíly, a to zejména v otázce pravomocí rozhodců a v úpravě vztahu obecných soudů k soudům rozhodčím.

ABSTRACT

Title: INSTITUTIONAL ARBITRATION

Key words: Institutional arbitration, Arbitration Court attached to the Economic Chamber of the Czech Republic and Agricultural Chamber of the Czech Republic, London Court of Institutional Arbitration

The purpose of my thesis is to describe and compare legal rules related to the international arbitration in the Czech Republic and in England. The Czech Republic was chosen because of the origin of the author and her studies of the Czech law. England was chosen as a place where the institutional arbitration has a long tradition and as one of the birthplaces of the arbitration. The thesis is focused on the comparison of the legal acts which regulates the arbitration in these two countries and the arbitration rules in compliance with which the arbitral proceedings is carried on in front of the Arbitration Court attached to the Economic Chamber of the Czech Republic and Agricultural Chamber of the Czech Republic in Prague and in front of the London Court of Institutional Arbitration.

The thesis is composed of an introduction, five chapters and a conclusion. Chapter One, which outlines the history of the arbitration is followed by the general characterisation of the arbitration, categorization of different types of the arbitration and the explanation of the basic principles in the chapter Two. Chapter three deals with the issue of the arbitrability and with the arbitration agreements which are two basic elements of the successful arbitration. The comparison of the Czech and English legal act regulating the arbitration is outlined in the chapter Four. The arbitration rules of the above stated courts of arbitration are compared in the chapter Five.

The main aim of the thesis is to provide a comparison of the arbitration acts/rules in the Czech Republic and in England and to point out differences. Even though there is a lot in common, we can still find important differences, mainly in the powers of the arbitrators and in the relationship between courts and arbitration courts.